БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының
Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң,
ажылчы чоннар депутаттарының область Совединиң органы

1925 чылда үндезилеттинген
1955
ЯНВАРЬ
11
ВТОРНИК
№ 7 (3201)
ӨРТЭЭ 20 КОП.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдаларның талазы-биле соңгулда комиссияларының дыңнадызы (1 арын).

Кур болгаш куруккан черлерни шиңгээдип алырынче баар күзелин илереткен комсомолчуларның болгаш аныяктарның Москва хуралының киржикчилериниң Совет Эвилелиниң комсомолчуларынга болгаш аныяктарынга кыйгырыы (1 арын).

Кур болгаш куруккан черлерни шиңгээдип алырынче баар күзелин илереткен комсомолчуларның болгаш аныяктарның Москва чөвүлел хуралы (1 арын).

Партияның кыйгырыы-биле (1 арын).

Тудугнуң индустриалдыг методтарын калбаа-биле нептередир, шынарын экижидер болгаш бот-үнезин чиигедир дугайында тудугжуларның, архитекторларның болгаш тудуг материалдарының, тудуг болгаш оруқ машина үлетпүрүнүң, база проект болгаш эртем шинчилел организацияларының ажылдакчыларының Бүгү-эвилел чөвүлел хуралынга 1954 чылдың декабрь 7-де эш **Н. С. Хрущевтуң** чугаазының уланчызы (2—3 арыннар).

Улус демократиязының чурттарында (4 арын).

Синьхуа агентизинде ыраккы чөөн чүк чурттарынга Рэдфордтуң барганының дугайында (4 арын).

СОҢГУЛДАЛАРГА АЛДАР БОЛДУРГАН СОЦИАЛИСТИГ ЧАРЫШТЫ УЛАМ КАЛБАРТЫР

Бо чылдың февраль 27-де РСФСР-ниң Дээди Совединге болгаш ажылчы чоннар депутаттарының край, область, округ, район, хоорай, кедээ болгаш суур Советтеринге соңгулдалар болуп эртер. Ол болза, Россий Федерациязының бүгү ажылчы чоннарынга база бир улуг байырлалдың хүнү болур. Ол хүнге күш-ажылчы чедиишкиннер-биле ужуражыр дээш бистиң областың үлетпүр бүдүрүлгелериниң база кедээ ажыл-агыйның ажыл-ишчилери улуг политиктиг көдүрлүүшкүн-биле ажылдап турарлар. Ол дугайын үлетпүрге, транспортка болгаш кедээ ажыл-агыйга күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидери дээш бүгү чуртта калбарган социалистиг чарышка Тываның ажылчы чоннарының сорук кирилишкин-биле каттышканы херечилеп турар.

Сыстыг-Хемниң ыяш ажыл-агый чериниң, Кызылдың тараа дээрбезиниң коллективтери эрткен чылдың бүдүрүлге планын бир ай бурунгаар доллур күүсеткеннер. Кызылдың даараныгла комбинады 1954 чылдың бүдүрүлге планын нийти продукция талазы-биле 106,6 хуу, барааның продукция-биле 231 хуу күүсеткен. Туйбу заводу бодунуң ажылының чедиишкиннерин өстүрген.

Кызыл-Мажалык райүлетпүр комбинадының партия организациязы болгаш дирекциязы социалистиг чарышка удурттунганың элээн экижидилгезин чедип алган. Комбинат эрткен чылдың бүдүрүлге планын нийти-даа, барааның-даа продукция талазы-биле ийи дакпыр ажыр күүседип, областың бүгү райүлетпүр комбинаттарының бирги черин ээлээн. Ол ышкаш Чаданааның райүлетпүр комбинады сөөлгү айларда ажылдың темпизин бедиткен.

1955 чыл—бешки беш чылдың доостур чылы. Ынчангаш бо чылдың баштайгы хүннеринден эгелээш-ле бүдүрүлге планнарын хуусаа бетинде күүседир дээш демиселди бүдүрүлге бүрүзүнге калбартыр херек.

Москваның мурнакчы бүдүрүлгелериниң инициативазын деткиишаан, Кызылдың мебель фабриказының ажылчыннары алгы заводунуң ажылчыннарын социалистиг чарышка кыйгырган, бо чылдың бүдүрүлге планын декабрьның 5-ке — ССРЭ Конституциязының хүнүнге чедир ажыр күүседирин хүлээнгеннер. Чарышка бедиткен хүлээлгелерни ажылчын бүрүзү ап турар. Сорулга болза, социалистиг хүлээлгелерни шак бүрүзүнде, хүн, ай, болгаш квартал бүрүзүнде амыдыралга боттандырары дээш демисежири болур.

Ынчалза-даа областың улус ажыл-агыйының чамдык участоктарында улуг хожудаашкыннар бар болуп турарын чугаалавайн барып болбас. Областың 7 райүлетпүр комбинаттарының 6-зы эрткен чылдың бүдүрүлге планын нийти болгаш барааның продукция талазы-биле күүсетпээннер. Комбинат бүрүзү кылыгларының ассортиментилиг планнарын болгаш күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидер, продукцияның шынарын экижидер база бот-үнезин чиигедир талазы-биле оналдаларны күүсетпээн.

Туранның райүлетпүр комбинады эрткен чылын бүдүрүлгениң нийти продукциязының планын чүгле 68 хуу, барааның продукциязының —61-ле хуу күүсеткен. Ында кылыгларның 24 ассортиментилериниң чүгле 2-зиниң планы күүсеттинген. Ылангыя 65 терге кылыры планда көрдүнген турда, а чаңгыс-даа терге кылдынмаан, 100 шанак кылыр турган чүгле чаңгыс шанак кылган. Ол ышкаш Шагаан-Арыг райүлетпүр комбинады 20 ассортиментилерниң чүгле 4-түнүң, Тожу райүлетпүр комбинады 23 ассортиментилерниң чүгле 2-зиниң планын күүсеткен. Шак ындыг четпестерге моон соңгаар канчап-даа эптежир аргажок.

Соңгулдаларга алдар болдурган социалистиг чарыш болза, чаа—1955 ажыл-агый чылының эгелеп турары-биле холбашкан. Бо чылын ажыл-агый, культура тургузуушкунунуң бүгү адырларынга бир деңги чедиишкиннерлиг болур дээш демисежири, хожудангай бүдүрүлгелерни, МТС, совхоз болгаш колхозтарны мурнакчыларның деңнелинге чедир көдүрери — нийти чедиишкиннерни өстүрериниң чугула байдалы болур. Ажыл-агый бүрүзүнге бүдүрүлгениң бердинген чыл планы ыяавыла чогуур үезинде күүсеттинген турзун дээш чылдың эгезинден кужениишкинниг ажылдаары, бүдүрүлге курлавырларын болгунар-ла шаа-биле эң долу болгаш эки ажыглаары үлетпүр ажылдакчыларының чугула хүлээлгези.

Партия болза, политиктиг болгаш ажыл-агыйжы сорулгаларны бистиң мурнувуска тургузуп, оон амыдыралга күүселдезин организастап турар. Ынчангаш үлетпүр, кедээ ажыл-агый, транспорт шугумунда партия эге организациялары, оларның секретарьлары инициативтиг ажылдап, салдынган сорулгаларны амыдыралга чедиишкинниг боттандырарынче бодунуң коллективиниң чогаадыкчы идепкейин мобилизастаар ужурлуг. Кайда-ла партия организациязы ажыл-ишчи амыдыралче ханы кирип турар болур, ында ажыл-агыйжы чедиишкиннер база-ла улуг болурун уттуп болбас.

Ажыл-агый планнарының чедиишкинниг күүселдези —партия организациязының кижизидикчи болгаш организакчы ажылын негеп турар. Ынчангаш оон эң не чугула хүлээлгези болза, амгы соңгулдалар кампаниязының хүннеринде ажылчы чоннарның калбак массалары-биле хүн-бүрү харылзааны улам-на быжыглаары, соңгулдалар хүнүнге күш-ажылчы чедиишкиннерлиг ужуражыр дээш демиселге ажылчы чоннарның массалыг организацияларының—Советтерниң, профэвилелдер болгаш комсомол организацияларының ролюн бедидери болур.

Бо чылын колхозтарның болгаш совхозтарның тарылга шөлдери дыка калбарар. Амгы үеде кедээниң ажыл-ишчилериниң [illegible] сорулгазы база бо чылдың хову ажылдарынга эки белеткенири—үрезин арыглаашкынын доозары, тракторларның база кедээ ажыл-агыйның өске-даа машиналарының септелгезин чогуур үезинде чорудары болур. Областың МТС-тери бо чылдың эгезинге чедир тракторлар септелгезиниң планын чүгле 80 ажыг хуу күүсеткен. Ол талазы-биле Кызыл-Мажалык, Балгазын МТС-тер деңдии хожудаашкынныг болуп турарлар.

Колхозчу малчыннар мал ажылының берге үезин—мал кыштагладыышкынын чедиишкинниг эрттирер, нийтиниң малын кыштың айыылындан бурун камгалаар лозунгунуң адаа-биле ажылдап турарлар. Ынчангаш малчыннар боттарының ол сорулгазын чедиишкинниг күүсетсин дээш оларның кышкы үеде культурлуг амыдыралының, чуртталга байдалының болгаш материалдыг хереглелиниң дугайында доктаамал сагыш салыры партия райкомнарының, райкүүскомнарының чугула сорулгазы.

Бүгү-ле черлерде партия эге организациялары ажылчы чоннарның ортузунга масса-политиктиг ажылды социалистиг чарыштың түңнелдери-биле, ажыл-агыйжы сорулгалар-биле холбаштырып чорудар ужурлуг. Ажыл-агыйжы оналдаларны ыяапыла күүсеткен турарының, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн доктаамал бедидериниң, күш-ажылга быжыг сагылга-чурумну тургузарының эргежок чугулазын ажылчын болгаш колхозчу бүрүзүнге билиндирери партия, профэвилел, комсомол организацияларының удурткучуларының чугула хүлээлгези. Беседаларга, лекцияларга, хана солуннарга чарыштың мурнакчыларын илередир, оларның дуржулгазын бүгү нийтиге нептередир, ажылдың четпестерин илередир болгаш илереэн четпестерни узуткаарының хемчеглерин чогуур үезинде алыр херек.

Соңгулдаларга алдар болдурган социалистиг чарыш-биле ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунунуң хөгжүлдезинге чаа-чаа чедиишкиннерлиг болуулуңар!

РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдаларның талазы-биле соңгулда комиссияларының ДЫҢНАДЫЫ

РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдаларның талазы-биле Төп соңгулда комиссиязы мындыг адресте турар: Москва, Пушкин кудумчузу, Эвилелдер Бажыңы, 8-ки эжик, 2-ги каът.

Телефон К 4—67—32.

Телеграмма чорударының адрези: Москва, Төп соңгулда комиссиязы.

* * *

РСФСР-ниң Дээди Совединге соңгулдаларның талазы-биле № 625 Тыва соңгулда округунуң округ соңгулда комиссиязы мындыг адресте турар:

Кызыл хоорай, Ленин кудумчузу, бажың № 39 (областың профэвилелдер чөвүлелиниң бажыңы), телефон 3—09.

Кур болгаш куруккан черлерни шиңгээдип алырынче баар күзелин илереткен комсомолчуларның болгаш аныяктарның Москва хуралының киржикчилериниң

Совет Эвилелиниң комсомолчуларынга болгаш аныяктарынга

КЫЙГЫРЫЫ

Эргим өңнүктер! Бистиң улуг Төрээн чуртувустуң оолдары болгаш кыстары!

Төрээн Коммунистиг партияның кыйгырыын ёзугаар ыраккы черлерже, кур болгаш куруккан черлерни шиңгээдип алырынче комсомолдуң путевкаларын холдарынга туткулап алгаш, аныяктарның баштайгы отрядтары чоруп турган тураскаалдыг хүнден бээр чыл безин четпээн. Оларның: «Чаа черлерже!» деп дайынчы кыйгызы бистиң эргим четпес Төрээн чуртувустуң бүгү булуңнарында аныяктарны калбаа-биле хаара туткан.

Коммунистиг партияның, Совет чазактың болгаш улустуң мурнунга боттарының алган бедик хүлээлгелерин Ленинчи комсомолдуң чорутканнары алдарлыы-биле күүсеткен. Чаа черлерже көжүп чурттаан аныяктар бистиң хөй национальдыг чуртувустуң бүгү-ле ажыл-ишчилери-биле хол-холдарындан туттунчуп алгаш, кыска хуусааларның иштинде 17 миллион ажыг гектар кур черлерни аңдарган болгаш ажыглалга киирген. Күрүне болза чаа черлерден шилиттинген баштайгы миллион-миллион пуд тарааны шагда-ла алган. Ховуларда мастерскаяларлыг, клубтарлыг, столоваяларлыг, магазиннерлиг чаа чуртталга суурлары тыптып келген.

Казахстанның ховуларында калбаа-биле чаттылган чаа-чаа хөй совхозтар «Краснопресненский», «Бауманский», «Красногвардейский» деп найысылал районнарының аттары-биле адыттынганынга бистер аныяк москвачылар чоргаарланып турар бис. Бистер дуржулгалыг механизаторлар болгаш чер-ажылдакчылары болу берген боттарывыстың чаңгыс чер-чуртугларывыска чоргаарланып турар бис.

Кур болгаш куруккан черлерге баштайгы одуругларны аңдарып чорутканнарга алдар болгаш мактал!

Кур черже шаап халдаашкын үргүлчүлеп турар. Коммунистиг партия биле Совет чазак совет улустуң мурнунга—эң чоокку ийи чылдың иштинде шиңгээдип алдынган чаа черлерниң шөлүн 28—30 миллион гектар четирер деп күрүнениң чугула сорулгазын салган. Чаа черлер биске эң бичии дээрге-ле—чылда 1.800 миллион пуд тарааны бээр! Ол дээрге совет кижилерниң чаагай байдалын улам ынай экижидеринге идегелдиг тараа курлавыры-дыр. Ол дээрге мал ажылын көдүреринге болгаш техниктиг культураларны хөгжүдеринге эргежок чугула таарымчалыг байдал-дыр.

Туруп турар ажылдарның улуг чаагай хемчээли бистиң чүректеривисти сорук киирип турар. Кыдыг-кызыгаар чок хову делгемнеринге аныяк быжыг, күш-ажылга ынакшылдыг кижилер кайы хире херегил деп чүвени медереп билип турар бис. Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың кыйгырыынга бистер кур черлерже чоруп тур бис—деп харыылап тур бис.

Оолдар болгаш кыстар!

Партияның, улустуң херээ—бистиң хан-дамырывыстан хереэвис. Орукче, чаа черлерже чорууруңга белеткенңер, эргим өңнүктер! Чаа черлерже, чаа черлер чурттакчыларының, дидим болгаш чүткүлдүг энтузиастарның, партияның тура-соруунуң чалбыыштыг күүседикчилериниң чаа хөй муң кижилиг армиязын кыйгыраалыңар! Комсомолчу майгыннарның кырынга хат-салгын база дагын ыраап турзун, чаа одаглар чырыткыландыр өскүп үнзүн, кур ховуларже улам-на ынайлап бар чыдар тракторлар бодунуң кайгамчыктыг күш-ажылчы ырларын база дагын ырлап турзун!

Силерге бистиң сөстеривис, кыстар! МТС-терге болгаш чаа совхозтарга Силерниң човаңгыр болгаш билдилиг холдарыңар база херек. Кур черлерже чоруп турар эки-турачыларның одуругларынга дидими-биле туруп алыңар!

Казахстанның болгаш Сибирьниң байлак болгаш делгем ховуларында бисти сонуурганчыг, чогаадыкчы ажыл манап турар. Бистиң оруувуска бергелер база таваржырын билир бис—даай-аваның быжырган далганынга баарывыс ол эвес болдур ийин. Ынчалзажок бистиң эштеривис бергелерни ажып эрттип шыдаан болдур ийин. Бергелерни бистер база ажып эрттер бис. Чаа черлерде барганнар дүрген-не эки чурттап, эң эки түрүмчүп болгаш боттарының күштериниң долу хемчээли-биле ажылдазын дээш Совет күрүне бүгү-ле чүүлдерни кылып турар. Чаа черлерже тракторларлыг, кедээ ажыл-агыйның янзы-бүрү машиналарлыг, чыып эптээр чуртталга бажыңнарлыг эшелоннарны чорудуп турар. Кур черлерже чорууруувустуң мурнунда-ла чаа тускай эртемнерни чүткүлдүг шиңгээдип ап, кедээ ажыл-агый техниказын өөренип алыр бис.

Кур черлер чүгле эрес-маадырлыг болгаш угаангыр, эртем болгаш техника-биле найыралдыг, аныяк болгаш дидим, төрээн черинге кызыгаар чок ынакшылдыг кижилерге чагыртыр.

Эргим өңнүктер!

Бистиң төрээн невис—Коммунистиг партияның бүзүрелинге болгаш сагыш салыышкынынга телептиг болуулуңар! Миллион-миллион гектар кур болгаш куруккан черлерни чагырып алыр дээш демиселге чаа-чаа чедиишкиннер-биле Төрээн чуртувусту өөртүүлүңер! Партияның Төп Комитединге болгаш Совет чазакка бузулбас комсомолчу сөстү бергеш—чаа черлерге ак-сеткилдиг болгаш шудургу ажылдаар бис!

Орукче, кур черлерни шиңгээдип алырының походунче, эштер!

Кур болгаш куруккан черлерни шиңгээдип алырынче баар күзелин илереткен комсомолчуларның болгаш аныяктарның Москва чөвүлел хуралы

Кур болгаш куруккан черлерни шиңгээдип алырынче баар деп төрээн партиязының кыйгырыынга чүректери ханы сорук кирген оолдар болгаш кыстар январь 7-де ССРЭ-ниң Улуг театрынче бүгү Москвадан шуужуп кээп турган.

Найысылалдың болгаш областың кур болгаш куруккан черлерни шиңгээдип алырынче баар күзелин илереткен комсомолчулары болгаш аныяктары салдынган сорулганың бүгү чугулазын ханы медереп билиишкин-биле ССРЭ-ниң Улуг театрынга чыылган.

Эртенгиниң 11 шак. ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы **Г. М. Маленков** биле СЭКП ТК-ның Бирги Секретары **Н. С. Хрущев** президиумге көстүп келгеннер. Хуралдың киржикчилери оларны диңмиттиг адыш часкаашкыны-биле уткаан. Шупту туруп келген.

ВЛКСМ ТК-ның секретарьлары, ВЛКСМ-ниң МК болгаш МХК-ның секретарьлары, Министрлер, боттарының дыштанылгазын Москвада эрттирип турар Казахстанның болгаш Алтайның аныяк механизаторлары, кур черлерже баар күзелин илереткен оолдар болгаш кыстар президиумде олуттарны ээлепкен.

Хуралды ВЛКСМ-ниң МХК-ның секретары эш **Давыдов** ажыткан. Комсомолдуң Москва область комитединиң секретары эш **Халдеевке** сөс берген. Партияның кыйгырыын ёзугаар, чүректиң болгааганын ёзугаар кур болгаш куруккан черлерни шиңгээдип алырынче баар күзелин илереткен патриотчу эки-турачыларга ол байыр чедирген. Долу эвес сан-медээлер ёзугаар алырга чүгле сөөлгү үш хүннерниң дургузунда безин Москваның болгаш Москва областың аныяктарындан комсомол организацияларында 3 муң ажыг билдириишкиннер кирген.

Комсомолдуң путевкаларын ёзугаар совет аныяктар коммунистиг тургузуушкуннуң нарын болгаш берге участокталарынче бир-ле дугаарында баары ол эвес. Эш Халдеев бодунуң чугаазын чаа муң-муң эки-турачылар Төрээн чурттуң бүзүрелин алдарлыы-биле шынзыктырып, совет улустуң тиилелгелериниң алдын бижиглелинге база бир алдарлыг арынны киир бижилер дээринге чигзиниишкин чок деп дооскан.

Ындырге—Москва областың Ленинский МТС-тиң тракторизи эш **Кочетков**.

Партия биле чазак чаа шиңгээдип алдынган черлерге тарылганы ийи дакпыр көвүдедирин шиитпирлээн деп ол чугаалаан. Ол кайгамчык улуг сорулганы боттандырар телээде муң-муң дидим кижилер негетинип турар. Комсомолчунуң бедик адын алдарлыы-биле эдилеп чор мен деп чүвени херек кырынга бадыредир мээң ээлчээм база келген деп чүвени бодап алдым.

Кур черлерже баар күзелин мээң-биле кады бистиң МТС-тиң элээн каш трактористтери база илереткен. Олар шупту билиг дуржулгалыг эштер.

Ырак-узакта кижи хол дээп көрбээн кур делгемнер комсомолчу черлер деп адатсын дээш бүгү-ле чүүлдерни кылыр бис.

Москворецкий районда инженер-механик эш **Мостяев** санал берген. Оон чугаазы болза:

—Чаагай үнүш дүжүттүг ховулар кылдыр хуулдурттунган кыдыг-кызыгаар чок ховулар—бистиң чуртувуска продуктуларның элбекшилиниң чаа үнер дөзү ол деп чүвени экизи-биле билип турар бис. Ынчангаш Төрээн чурт кур болгаш куруккан черлерни шиңгээдип алырының районнарынче кайгамчык хөй санныг тракторларны, комбайннарны болгаш кедээ ажыл-агыйның өске-даа машиналарын чорудуп турар. Комсомолчу болгаш инженер болганым-биле чаа шиңгээдип алган районнарда кедээ ажыл-агыйның чедиишкинниг хөгжүлдезин хандырар, ол эң байлак техниканы ажыглаар аас-кежиктиг болдум.

Кунцевский районнуң агроному эш **Кузнецовага** сөс берген.

—Агроном кижиге аныяктарның кур черни аңдарарынга дузалаарындан, ховуларга байлак дүжүттү өстүрүп доруктуларындан артык эки чүве турбас.

Ол дээрге чүгле улуг алдар эвес, харын кайгамчык улуг харыысалга деп билир мен. Улустуң эрге-ажыктары комсомолчуларга чүүден-даа артык бедик. Алтайның азы Казахстанның чаагай үнүш дүжүттүг черлеринге ажылдап тургаш, Төрээн ада-чуртка улуг ажыкты чедирер ышкаштыр мен деп эш Кузнецова чугаалаан.

Мытищинский МТС-тиң механик-комбайнёру эш **Емцов** МТС-те бүдүн трактор бригадазы ырак черлерже баарынга белеткенип турарын дыңнаткан.

Оон соонда Дзержинский районнуң автосептелге заводунуң чолаачызы эш **Полунин**, дашчы эш **Мишкин** болгаш повар эш **Борзов** олар санал бергеш, коммунистиг тургузуушкуннуң эң-не чугула участоктарының бирээзинче чоруптушаан, комсомолдуң оларга көргүзүп турар бедик бүзүрелиниң дугайын чугаалааннар.

Казах ССР-ниң «Куйбышевский» деп тараалаң совхозунуң тракторизи эш **Ломтеваның** чугаазын хуралдың киржикчилери улуг сонуургал-биле дыңнаан.

Мурнунда Москваның «Манометр» заводунга токарьлап ажылдап турган, ам Алтай крайның Кулундинский МТС-тиң комбайнёру эш **Касаткин** санал бергеш, кур болгаш куруккан черлерни шиңгээдип алырының районнарынче москвачы комсомолдуң чорутканнарының эрес-маадырлыг күш-ажылының дугайын чугаалап, оларның турар черинче баарын чалаан.

ВЛКСМ ТК-ның секретары эш **Шелепин** чүве чугаалаан. Совет аныяктарның идепкейлиг ролю онаажып турар бүгү улустуң улуг херээ болур чаа черлерни шиңгээдип алырының дугайын ол чугаалаан. Чурттуң янзы-бүрү областарындан комсомолдуң путевкаларын ёзугаар үр эвес үениң дургузунда чаа черлерже 100 муң ажыг оолдарны болгаш кыстарны чорутканы, а комсомол комитеттеринге аныяктардан шупту 500 муң билдириишкиннер кирген.

Партияның болгаш чазактың, улустуң мурнунга алган бедик хүлээлгелерин комсомолдуң чорутканнары алдарлыы-биле күүсеткен. Хөй-хөй чаа барганнар маадырлыг күш-ажылдың үлегер-чижектерин көргүскеннер. Чаа черлерниң МТС-териниң болгаш совхозтарының аныяктарының беш муң ажыг трактор бригадалары механизаторларның Бүгү-эвилел социалистиг чарыжынга киришкен. Кур черлерге маадырлыг күш-ажылы дээш комсомолдуң Төп Комитеди кедээ ажыл-агыйның муң ажыг аныяк ажыл-ишчилерин «Чаа черлерни шиңгээдип алыры дээш» деп значоктар-биле шаңнаан.

Бистиң алдарлыг найысылалывыстың комсомолчулары кончуг эки болгаш улуг херектиң база дагын инициаторлары болуп турар деп эш Шелепин чугаалаан.

СЭКП ТК-ның Бирги Секретары эш **Н. С. Хрущевтуң** чугаазын хуралдың киржикчилери изиг-биле уткаан.

Кур болгаш куруккан черлерни шиңгээдип алырынче баар күзелин илереткен комсомолчуларның болгаш аныяктарның Москва хуралының киржикчилери Совет Эвилелиниң комсомолчуларынга болгаш аныяктарынга кыйгырыгны бир үн-биле хүлээп ап, оларның үлегерин салгаарын кыйгырган.

Оон соонда улуг концерт болган, аңаа Москваның кол артистери киришкен.

(СЭТА).

Партияның кыйгырыы-биле

Аныяктар кур черлерже чоруп турар

ЛЕНИНГРАД. Киров заводунуң ажылчыннары Алтай болгаш Соңгу Казахстанның районнарынче кур черлер шиңгээдип алыры-биле чоруй барган эштеринден чагааларны удаа-дараа ап турар. Кайгамчыктыг тиилелгелер дугайында медээлер кировчуларның сеткил-сагыш көдүрлүүшкүнүн үндүрүп турар. Кур черлер шиңгээдип алыры-биле чоруур күзелдиглер партия комитединге болгаш ВЛКСМ комитединге кээп турар.

Чер ажылдыг чаа районнарда элеваторлар болгаш тараа шыгжаар черлер тудуушкунунга барып ажылдаарын күзээн бөлүк аныяктарның дилээн комсомол комитеди хандырган. Чоруур дээн эки-турачыларның аразында станочник П. Немков, токарь А. Михайлов болгаш өске-даа ажылчыннар бар.

Кедээ ажыл-агый механизаторларының школазынга өөренири-биле 28 кижи чоруткан. Тракторист деп тускай эртемни чедип алганының соонда олар Казахстанның соңгу областарынче чоруй баар.

«Орус дизель» заводтуң аныяктарының тудуг бригадазы кур черлерде калбарып турар чуртталга тудуушкунунга киржирин шиитпирлээн. Чоруур деп турарларның аразында штукатура херээниң аныяк мастерлери Н. Беловолов, А. Гетманский болгаш өскелер. «Кызыл треугольник» заводтуң бөлүк ажылчыннары кур черлерге баргаш, кедээ ажыл-агыйның тускай эртемин чедип алырын шиитпирлээн, оларның аразында күш-культураның завод комитединиң даргазы, цехтиң комсомол бюрозунуң кежигүнү З. Петухова, ВЛКСМ кежигүнү идик чыпшырыкчызы З. Геликанова болгаш өскелер.

(СЭТА).

Чаа черлерни улам шиңгээдип алыр дээш

АЛМА-АТА, январь 7. Ам Казахстанда 230 чаа тараалаң совхозтарны тургузуп турар. Чазын ол совхозтар 5 миллион гектар ажыг кур болгаш куруккан черлерни аңдарар апаар. Бо чылын республиканың колхозтары үш чартык миллион гектар чаа черлерни шиңгээдип алыр ужурлуг. Кур черни шиңгээдип ап турар тараалаң чаа совхозтарже болгаш МТС-терже доктаамал ажылга чорудар дилеглиг патриотчу чагаалар комсомолчулардан болгаш аныяктардан чурттуң бүгү ужу-кыдыгларындан Казах ССР-ниң кедээ ажыл-агый болгаш совхозтар министерстволарынга кээп турар. Тракторист, комбайнёр, тудугжу деп тускай эртемнерни шиңгээдип алыры-биле курстарга барып өөренир күзелиниң дугайын олар медеглеп турар.

Алма-Атаның бүдүрүлгелеринге аныяктарның хөй кижилиг хуралдары болгулаан. Республиканың найысылалының аныяк ажылчыннары, тускай эртемниглери чаа черлер шиңгээдип алырынга шуут киржир изиг күзелин илередип турарлар.

Аар машина тудуушкунунуң Алма-Ата заводу. Механиктиг чыылданың ийиги цехиниң хуралынга цехтиң эң эки токары комсомолчу Владимир Печуркин кур черлерже баар деп күзелин хамыкты мурнай илереткен.

—Мээң турар черим болза, тараа дээш, чурттуң экономиктиг күчү-шыдалын быжыдары дээш демиселдиң мурнуку кыдыында деп ол чугаалаан. Оон даараазында техник-тудугжу Евгений Мозелевский чүве чугаалаан:

—Кыска хуусааның иштинде чүс-чүс чаа совхозтарның суурларын тудуп тургузары—хүндүлүг херек. Бо херекке мээң күш-ажылымның үлүү база турзун деп күзээр мен.

Эң эки бүдүрүлгечилер — токарьлар Юрий Субботин болгаш Алексей Прядко, слесарьлар Николай Макаренко, Борис Киселицын болгаш өскелер-даа кур черлерже баар күзелин маңаа база илереткеннер.

Алма-Атаның электротехника заводунга 30 хире эр, херээжен аныяк ажылчыннар кур черлер шиңгээдип алыры-биле чоруур дилеглиг билдириишкиннерин бергеннер. Заводтуң комсомол комитединиң кежигүнү Виктор Щербаков бир дугаарында билдириишкин киирген.

Алма-Атаның комсомолчулары болгаш аныяктары тараалаң дөрт чаа совхозту кадрлар-биле четчелээрин шиитпирлээннер.

Чимкентиниң, Караганданың, Усть-Каменогорскиниң, Семипалатинскиниң болгаш Казахстанның өске-даа хоорайларының чүс-чүс комсомолчулары, эр, херээжен аныяк ажылдакчылары кур черлерни чагырып алырынче баар күзелиниң дугайын медеглээннер.

(СЭТА).

Тудугнуң индустриалдыг методтарын калбаа-биле нептередир, шынарын экижидер болгаш бот-үнезин чиигедир дугайында

Тудугжуларның, архитекторларның болгаш тудуг материалдарының, тудуг болгаш орук машина тудуунуң үлетпүрүнүң, база проект болгаш эртем-шинчилел организацияларының ажылдакчыларының Бүгү-эвилел чөвүлел хуралынга 1954 чылдың декабрь 7-де

эш Н. С. Хрущевтуң чугаазының уланчызы

(Эгези № 6 (3200) «Шында»).

Өске талазында, Свердловск хоорайда бистиң көргенивис ышкаш, ындыг четпестерни биске тургуспас төлээде, ол үстүнде ажылды чер-черде чорудуп турарынга контрольду күштелдирерин Тудуг херээниң талазы-биле Күрүне комитединден негээри ажыктыг.

Бир эвес бистер чаңгыс аай төлевилээшкинниң херээн ёзулуг организастаар, архитекторларның болгаш конструкторларның ажылын шиитпирлиг экижидер, экономиканың айтырыгларынче кичээнгейни угландырып, бистиң чер-чер органнарывыстың харысалгазын бедидер, оларның инициативазын хайындырар болзувусса, тудуг херээнге, ооң үнезин чиигедиринге болгаш шынарын бедидеринге чаа улуг чедиишкиннерни ылап чедип ап шыдаптар бис.

Шынарны бедидери—тудугжуларның эң чугула сорулгазы

Эштер! Тудугнуң шынарын бедидериниң айтырыглары онза кичээнгейде туруп турар. Бистер чүгле дүрген эвес, харын ыяавыла эки, быжыг кылдыр тудуп, бодувустуң тудуг маркавыстың ат-алдарын үнелээр ужурлуг бис. Бажыңнар чурттаарынга эптиг, ажыглалга таарымчалыг болур ужурлуг. Багай туттунган бажыңнар элээн каш үелер эрткен соонда септелгени негээр, ол болза акша-хөреңгиниң немелде чарыгдалдарын эргежок чугула болдурар. Ол болза, тудугнуң бүгү-ле хевирлеринге хамааржыр.

Хамыктың мурнунда чурттаалга бажыңнарының шынарының дугайын чугаалаксай-дыр мен. Бажыңнарның ханаларын болгаш шывыгларын мөзүлүг эки кылып турар бис бе? Кончуг мөзүлүг эки деп санап турар мен. Чурттаалга бажыңнарының, школаларның, гостиницаларның болгаш өске-даа бажыңнарның ханаларын база шывыгларын ол бажыңнар чүс чылдарда бүрүн шыдаар кылдыр кылып турар. Бир-тээ тудугларда демир бетонну ажыглап турар болганда, ол чигзинигни үндүрбейн турар. Ынчалза-даа бажыңнарның чедир кылыр өске чүүлдерин болганчок-ла багай кылып турар деп дорт чугаалаар херек. Оон туржук, хөй-хөй ажылдакчылар бажыңнарны чедир кылыр өске кылыгларының талазы-биле дендии багай, ак-сеткилдиг эвес ажыл-биле эптежип турарлар. Ол дугайын хөй эштер чөвүлел хуралга бүрүн чөптүг чугааладылар.

Чоокта чаа эштер Булганин болгаш Микоян-биле бистер Ыраккы Чөөн-чүктүң, Сибирьниң болгаш Уралдың хөй-хөй хоорайларынга чоруур ужурга таварыштывыс. Бистерни эки хүлээп алды. Ол билдингир: негээчел аалчылар-ла болгай, шүгүмчүлептип база болурлар, шүгүмчүлээринден артык шүгүмчүледип база болурлар болгай. Мынчангаш эң дээре хүлээп алырын оралдашканнар. **(Катты, адыш часкаашкыны).** Свердловск хоорайга гостиницага чурттап турдувус. Гостиница эки, быжыг кылдынган. Бистерни багай эвес өрээлдерге киирип каан деп билир херек. **(Катты).** Ол гостиницаның санитарлыг белдирлерин кончуг багай кылган, өң киирип, хевирлээр ажылдарның шынары бедик эвес дээрзин бистер көрүп каптывыс. Бистер гостиницаның директорун болгаш хоорайның удуртукчуларын чалап эккелгеш: кандыг кончуг багай ажыл-дыр, көрүңерем!—деп, оларга чугааладывыс.

Тудуг үезинде эргежок чугула негээчел чорук турбааны-ла ол боор. Плитканың шынары багай болгаш ону шевергин эвес салган. Санитар белдирлерде хоолайларны дат шыва алы берген, оларны бис келиривис мурнунда кандыг-ла бир куу будук-биле талаштыг будаан хирелиг, хоолайлар-биле кады ханаларны база будуп каан. Ол хоолайларның тудуштурулгаларын кончуг багай кылган, мурнунда слесарь чораан кижи болганымда мен дыка-ла кайгап элдепсиндим: Свердловск гостиницазында тудуштурулганы кылганын бодаарга, революция мурнунда үеде безин шахтага хоолайларның тудуштурулгазын арыг болгаш эки кылып турган.

Сахалинге чоруп тургаш, шериглерге туткан гостиницага чурттап турдувус. Гостиницаның бажыңы эки, ынчалза-даа чунар өрээлдерниң болгаш санитар белдирлериниң хевир кылыглары база-ла багай шынарлыг күүсеттинген. Шап каан плитканың шынары багай болгаш ону шевергин эвес салган.

Бо фактылар дугайында, а олар дыка хөй тудугжулар-биле чугаалажыр, ажылдарның шынарын шиитпирлиг экижидерин негээр херек. Тудуг материалдар үлетпүрүнүң министри эш Юдинниң болгаш тудуг материалдар үлетпүрүнүң өске-даа ажылдакчыларының меңээргенген херээ чок, олар тудугнуң эки материалдарын болгаш үүрмек безектерин кылып турар Чехословакияда бистиң өңнүктеривистен өөренир херек. **(Адыш часкаашкыны).** Бо херекке эки шагыг плитказын кылып турар Герман Демократтыг Республикадан база өөренип болур. Чамдык эштер өскелерден эвээш өөренип турарлар, а колдуунда өөренир туразы чок деп дорт чугаалаар херек. **(Адыш часкаашкыны).**

Ажыглалга дужаап турар чурттаалга бажыңнарынга чедир кылбаан хөй чүүлдерни артырып каан турар, оон уламындан чурттакчылар таарымча чок байдалдарны көрүп турар.

Столяр кылыгларының шынарын экижидеринче онза кичээнгейни салыры эргежок чугула. Дыка хөй бажыңнарда соңга кааттарын болгаш эжиктерин багай кылган. Бир эвес чаа бажыңга олурар дээн кижи, хамыктың мурнунда эжикче кичээнгей салыр—ооң дуглатынары эки бе, чарык черлер чок бе, канчаар будутунганыл, ол ышкаш соңгалар канчаар кылдынганыл, туда кылыглары кандыгыл дээрзин ол ыяавыла көөр деп чүвени билир-ле болгай силер. Чедир кылыр ажылдарның шынарын бедидери дээш шудургу болгаш үргүлчү демисежир ужурлуг бис. Чурттаалга бажыңнарынга чада клеткаларын база эки кылыр херек.

Бажыңнарның үн эрттирбес шынарын экижидер талазы-биле кылыр хөй чүүлдер ам-даа мурнувуста. Ылаңгыя квартиралар аразынга ыыт-шимээн дамчытпас чорукту ажылдап кылыр херек, ол эки кылдынган турар ужурлуг. Бо таварылгада ыыт-шимээн дамчытпас чорукту квартиралар аразында ханаларны болгаш каттар аразында дуглагны эки хандырган турар ужурлуг.

Шалалар салыр талазы-биле ажылдарда хөй четпестер бар. Паркеттиг шалаларны мастика-биле чагган соонда чадып турар, ынчалза-даа ажыглап турар мастиканың шынары болганчок-ла багай, мынчангаш паркеттиң алаандан үнүп кээп турар. Паркетти багай өөрлештирип таарыштырып турар. Паркеттиг шалаларны чадып салыр талазы-биле ажылдарның шынарын экижидер херек.

Линолеумну белеткеп кылырын калбаа-биле хөгжүдер херек. Линолеум-биле шыпкан шалалар паркеттиг шалалардан калышпайн турар, олар дыка арыг-силиг болгаш чараш. Паркеттиг шалаларга бодаарга ындыг шаланы арыглап аштаары бөдүүн. Паркеттиг шалаларны ыяавыла дүрбүп аштаары бүгүдеге билдингир. Ол нарын болгаш немелде чарыгдалдарны негээр. Херээженнерниң күш-ажылын үнелээр болгаш аргалыг-ла болза ону чиигедир херек.

Дыка хөй таварылгаларда кухня эт-херекселдерин бисте багай шынарлыг кылып турар. Чүге дизе, дээре кылып шыдавазывыста эвес, а шынар дээш негээчел чорукту илеретпейн турарывыста: ол ыяш материалдарны ажыглап, багай будуп турар бис. Ол четпестерни узуткаар херек. Школаларга, эмнелгелерге, квартираларга эки эт-херекселдерни бүдүрүп үндүрерин база-ла калбаа-биле хөгжүдер херек.

Бажыңнарның даштыкы ханаларын каастап кылырынга эң дээре материал болза, керамика болур. Керамиктиг шагыг үр турар, быжыг, чараш болгаш ажыглап турар үеде бодунуң өңүн өскертпес. Бо чөвүлел хуралга чартык кургаг хептелгениң конструктору эш Мелия хептелге ажылының дугайын дыңнадып чүве чугаалады, ооң ол хептелгези янзы-бүрү хемчеглерниң база аңгы-аңгы өңнерниң чиик өртектиг керамиктиг кылыгларын ам берип турар. Архитекторлар ол материал-биле таныжып алзыннар, ынчангаш эш Мелия-биле кады керамиктиг шагыг материалдарының чаа хевирлерин тургузар дээш ажылдаар херек.

Тудугнуң шынарын бедидериниң сорулгалары Тудуг материалдарының үлетпүрүнүң министерствозунга, тудуг материалдары белеткеп үндүрүп турар бүдүрүлгелерниң удуртукчуларынга хамаарыштыр негелдени күштелдирерин эргежок чугула болдуруп турар. Эки шынарлыг материалдарның бары тудугну чиигедиринге болгаш ооң шынарын бедидеринге таарымчалыг байдалдарны тургузар.

Тудуг ажылдарының шынарының чавызаарынга хөй таварылгаларда хоорайларда тудугнуң боттуг контролюнуң чогу дегүм болуп турар. Моон-биле холбаштыр Күрүне архитектура-тудуг контролюнуң органнарының ажылын экижидер дугайында айтырыгны тургусса чогуур. Бо дугайында янзы-бүрү саналдарны чугаалажып турар-дыр. Тудугну соксадыр, тудугну багай кылган буруулугларга шыңгыы хемчегни хүлээдир, ажылдарның шынары дээш харысалганы бедидер болгаш өске-даа ол чергелиг чүүлдерни боттандырар эргени Күрүне архитектура-тудуг контролюнуң ажылдакчыларынга тыпсыр деп эштер саналдап турду. Бо саналдарны өөренип көөр болгаш багай тудугжуларга көргүзер янзы-бүрү хемчеглерни баш бурунгаар көөр болза чогуур эвес деп бе. Тудугжулар моон соңгаар тудугну эки, чараш чаагай мөзүлүг кылдыр туткан турар төлээде оларга контрольду болгаш негелделиг болур чорукту күштелдирер херек. Бис ону кылып аптар бис деп бодап тур мен.

Үлетпүр-чурттаалганың азы өске кандыг-даа тудугнуң дугайында чугаа чоруп тура, бүгү тудугларның шынарын бедидер чорук дээрге, күрүнениң улуг ужур-дузалыг херээ болур. Ажылдарның бедик шынарының дугайында сагыш салыышкынын тудугжулар боттары, министерстволарның удуртукчуларындан эгелээш, ажылчын бүрүзүнге чедир база чер-черниң бүгү партия, совет, профэвилел болгаш комсомол организациялары илереткен турар ужурлуг. Шак ындыг доктаамал болгаш массалыг контроль турунда тудугнуң шынары бистиң улустуң бедик негелделериниң деңнелинге көдүрүлген турар.

Тудуунуң планнаашкынының болгаш экономиказының чамдык айтырыгларының дугайында

Чөвүлел хуралга санал берген хөй кижилер тудугнуң планнаашкынында улуг четпестерниң дугайын, хөй санныг объектилерге акша-хөреңгини быдарадып, тудуг ажылдарының хуусааларын саададып турарының болгаш тудуг материалдары-биле багай хандырып турарының дугайын, ол чорук тудугнуң өртээн улгаттырарынга чедирип турар дээрзин чугаалап турдулар.

Хөй-хөй объектилерге акша-хөреңгилерни быдарадып турар чорук ажыл-херекке улуг когаралды чедирип турар. Чөвүлел хуралга адап турган тудугларга немей чамдык «кырган» тудугларның аттарын айтыксап тур мен. Харылзажылга оруктарының министерствозу 1940 чылдан эгелээш Аскиз — Абаза демир орук шугумун тудуп турар. Бо тудугнуң өртек үнези 74 миллион рубль. 13 чылдарның дургузунда бүгү акша-хөреңгилерниң 64 хуузу чарыгдатынган. 1955 чылда 5 миллион рубльди планнап турар. Шак ындыг планнаашкынның үезинде бо оруктуң тудуу 19 чылдарда үргүлчүлээр апаар-дыр.

Хем флодунуң министерствозу 1949 чылдан эгелээш Ярославль областа верфь тудуун чорудуп турар. Тудугнуң өртээ 50 миллион хире рубль, 5 чылдарның дургузунда 10 миллион хире рубль чарыгдатынган. 1955 чылда бо тудугга 3 миллион рубльди планнап турар. Шак ындыг темпилерниң үезинде ук тудугну ниитизи-биле алырга барык 20 чылда үргүлчүлеп болур-дур. Тудугну шак ындыг янзы-биле оожум чорудуп, акшаны ажыл-агыйжы эвес ёзу-биле чарыгдап болур бе, ынчаш? Мындыг практиканы соксадыр херек, эштер!

Бир эвес бо тудуглар херектиг чүве болза, тудугну он-он чылдарже саадатпайн, оларны эң-не кыска хуусааларда кылып ап көрээлиңер.

Электролампа заводун тудуп турар удуртукчулар эштер Скрипкин биле Нестеровтан болгаш № 13 тудуг трестизиниң план килдизиниң начальниги эш Блюмден СЭКП Төп Комитединиң алганы чагаазын номчуурумну чөпшээреп көрүңер. Оларның бижип турары бо дур:

«№ 13 тудуг трестизи элээн каш чылдарның дургузунда 10 улуг тудугларда ажылдарны күүседип келген. Тудуг бүрүзүнүң өртээ он-он миллион рубль болуп турар. Чыл бүрүде, ооң иштинде 1954 чылда тудуг бүрүзүнге тудугнуң 11-ден 40 чедир объектилерин планнаан. Ажылдарны чаңгыс угда чүс ажыг объектилерде күүседип турар. Трестиде шупту 900 ажылчыннар бар. Тудуг бүрүзүнге ортумаа-биле 10—15 кижи онаажып турар. Чамдык объектилер улуг бүдүрүлге корпустарлыг, котельдарлыг болгаш чурттаалга бажыңнарлыг.

Шак ындыг быдарадышкынның чылдагааны чүдел дизе, чагыкчылар болур бүгү-ле министерстволар тудуг организацияларының болдунар аргазын барымдаалавайн, чыл планынга эң-не хөй санныг объектилерни болгаш акша-хөреңгилерни киирип турарында болур.

Бадылатынган ат кырында даңзыларлыг, акшаландырышкын-биле хандыртынган заводтар тудуг ажылдарын бүгү объектилерге чорударын негеп турарлар. Бо негелделер министерстволарның телеграммалары-биле болгаш айтышкыннары-биле бадыткатынып турар. Оон ужурунда тудуг организациязы ажылдарны ээлчег-биле, бирде бир заводка, бирде өске заводка шапкынчытпышаан, оларны бүгү объектилерге чаңгыс угда күүседиринге башкарылдырар ужурга таваржып турар. Планда кирген объектилерниң хөй нуруузу ооң уржуунда ажыглалга кирбейн баар, ол чорук заводтарны ажыглалга киирерин саададып турар.

Хөй санныг объектилерге чаңгыс тереледешкек ажылдарны бир угда күүседир дээр чорук бергелерни тургузуп турар, ооң ужурунда тудуун 1951 чылда эгелээн болгаш ийи чылдың дургузунда доозуп ап болур хире турган заводтарны 5—7 чылдарда тудуп турар. Тудугга чарыгдатынган акша-хөреңгилер өлүг капитал болуп турар. Дыка хөй акша-хөреңгилерни чаңгыс черге шимчетпейн тудуп турар чорук болза, бүдүрүлге шөлдеринге өй-шаанда дужаатынмайн турарының уламындан чыл-чылы-биле эптеп таарыштыр тургуспайн турар болгаш чагыкчыларның складтарында чыдар дерилгениң курлавырларының ужурундан болуп турар. Материалдар хандырылгазының берге болуп турар чоруу ажылчыннарны болгаш механизмнерни ажыглаарының байдалдарын торайтадып турар. Ажылдарның шынары кудулап турар.

Тудуг эптелге ажылдарын элээн хөй улуг заводтарга бир угда чорударының планнаашкынының практиказын соксадыры эргежок чугула. ССРЭ-ниң Күрпланы болза, тудуг ажылдарының программазын үндүрүп берип турар акша-хөреңгилерни тудугларга быдарадырының принциви ёзугаар эвес, харын оларны мөөннээриниң принцивин удуртулга болдурбушаан, чагыкчы министерстволарның болгаш ведомстволарның чагыг-биле ажыл күүседип турар аайы-биле планныг чурумну ёзугаар хуваар хүлээлгелиг».

Бо чагаада айыткан шүгүмчүлел демдеглелдер база чагааның авторларының түңнелдери мырыңай-ла шын болуп турар. Чагаада чугаалатынып турар четпестер хөй-хөй хоорайларда болгаш хөй-хөй министерстволарда бар. Тудугга акша-хөреңгилерни ындыг черге-биле быдарадыр чорукту соксадыры эргежок чугула.

Бо четпестер-биле канчаар демисежирил? Акша-хөреңгилерни быдарадыр чорукка удур демиселди хамыктың мурнунда министрлер болгаш ведомстволарның удуртукчулары чорудар ужурлуг. ССРЭ-ниң Күрпланы бо херекче база онза кичээнгейни салыр хүлээлгелиг. Штаттарны көвүдетпейн тургаш, инспектор хайгааралын организастаза чогуур. Ажылдакчылар чүгле медээлерни чыып алыр эвес, харын тудугга үндүрүп берип турар акша-хөреңгилерни канчаар ажыглап турарын, ат-кырында даңзыларны шын чогаадып турарын, күрүнениң эрге ажыктарынга чөрүжүп турар-турбазын хынап турар чорукту боттандырарын ук инспектор хайгааралга алыр.

Эң-не кол чүве болза, корум-чурумну шыңгыы сагыры эргежок чугула: төлевилел чокка, смета чокка, ажылчын шыйыглар чокка тудугну эгелевес. **(Адыш часкаашкыны).** А херек кырында ам чүү болуп турарыл? Тудуг дугайында чүгле шиитпир хүлээп алдынган, а тудуг эгелээн деп рапорттар ужугуп кели берген. А херек кырында харын-даа төлевилел безин чок. Тудугну эгелээрде шөлдү эки белеткээр, орукту тудуп алыр, суг, энергия дамчыдылгазын хандырар херек, төлевилелдиг болур херек деп чүве билдингир. Бо корум чурумну сагыры дээш чогум кым хайгаарап көөр ужурлугул? Күрплан. Чаңгыс аңаа берге-ле. Ону министрлер-чагыкчылар болгаш министрлер-тудугжулар база кылыр херек.

Тудугну планнавышаан, тудуг организацияларының болгаш тудуг үлетпүрүнүң бүдүрүлге күчү-шыдалын, аргалыын, хереглелин барымдаалап көөрү эргежок чугула. Капитал тудугга акша-хөреңгилерни чүгле төлевилел барда ам үндүрүп бээр. Министерстволар болгаш ведомстволар, а ол ышкаш Күрплан тудугнуң планнаашкынын экижидер ужурлуг.

План болгаш хандырылга организацияларында ажылдап турар бистиң эштеривис болза, оларның санаашкыннарынга бичии хензиг-ле тода эвес чүүлдер болу берзе күрүнеге хөй-хөй миллион рубльдиң когаралын чедирип болур деп чүвени чамдыкта уттуп турарлар.

Тудуг металлды болгаш өске-даа материалдарны хереглээн ассортиментизи ёзугаар албайн турарындан хөй чүүлдерни чидирип турар бис. Ийи чижекти көргүзейн, а тудугжулар ындыг чижектерни чежени-даа көргүзүп болурлар. Тудугжуларга демир бетон кылырда диаметри 5,5 миллиметр демир удазын херек апарган. Ол демир удазын чок болган. Хереглээнинден бир миллиметр чоон—диаметри—6,5 миллиметрни ап алынар деп оларга чугаалап турар. Ылгалы улуг эвес—чүгле бир миллиметр ышкаш кылдыр сагындырар, ооң ужун чогуп кылып турган херээ чок ышкаш болур. Ынчалзажок тудуг министерствозунуң тудугларының чүгле чамдык кезиинге безин 1953 чылда ол миллиметр 4.800 тонна металлдың ажыр чарыгдалын болдурган. Бо болза, Күрплан ол дээш тулчуушкунну чорудуп, шын кылып турар саны-дыр. Ол миллиметрниң кайы хире каража чедирип турары бо-дур, эштер!

Нефть заводтарның тудуунуң Кол эргелелиниң тудугларынга төлевилелдерни чуга ханалыг нефть дамчыдылгаларының хоолайларын ажыглаар кылдыр көрүп турар. Шынында үлетпүр кылын ханалыг хоорзаларны чедирип берип турган. Ооң ужурунда 1953 чылда бо ады үнген эргелелге безин металлдың ажыр чарыгдалы 3.400 тонна болган, ол чорук ажылдарның өртээн 3 миллион 260 муң рубльге улгаттырган.

Металлды болгаш өске-даа тудуг материалдарын ындыг черге-биле төтчеглээр чорук турбас ужурлуг деп чүве билдингир.

Министерстволар болгаш ведомстволар, тудуг херээниң талазы-биле Күрүне комитеди, Күрплан болгаш Сан министерствозу тудугнуң экономиказының айтырыгларын сула ажылдап турар дээрзин демдеглээр херек.

Бо чөвүлел хуралга санал берген эш Ионас болгаш өске-даа эштер амгы үеде смета бодунуң ужур-дузазын чидирген, шак ындыг байдал тудугда тургустунган деп чугаалап турдулар. Ынчангаш ооң ужурунда херек кырынга күүсеттинген ажылдарның смета өртээ бедик болган тудум-на план күүселдезиниң көргүзүглери эки, ажыл төлевириниң фондулары болгаш немелде чарыгдалдар хөй болуп турар. Тудугжуларның колдуунда-ла улуг өртектиг ажылдарны күүседирин оралдажып турары таварылга эвес.

Сөөлгү чылдарның дургузунда тудугнуң техниказы, тудуг ажылдарының механизациязы, күш-ажылдың организациязы, тудугга херектиг материалдар болгаш конструкциялар улуг хемчээл-биле өскерилген, ынчаарга акшаландырышкынның чуруму, тудугда нормалар, тудуг организацияларының чагыг ёзугаар ажыл-чорудулгазы-биле холбашкан янзы-бүрү чурумнар болгаш саавырлар 1936 болгаш 1938 чылдарда турганы ышкаш ол хевээр артып калган. Бо бүгү болза, тудуг херээн хөгжүдеринге таарымча чок салдарны чедирип турар. 1935 чылда тудугжуларның Бүгү-эвилел чөвүлел хуралының соонда болганы ышкаш тудугну акшаландырарын чурумчудар талазы-биле хемчеглерни ажылдап кылыр болгаш хүлээп алыр херек.

Тудугнуң планнаашкынының болгаш экономиказының айтырыгларын доктаамал болгаш ханы өөренип көөр ужурлуг. Тудугжулар боттары тудугну экономика талазы-биле шинчилеп көөрүн хүн-үргүлчүде ажылдаар, планнаашкынның практиказын экижидер талазы-биле тодаргай саналдарны киирер херек. Моон-биле кады тудугнуң экономиказының айтырыгларын үргүлчү ажылдаарын министерстволардан болгаш ведомстволардан хамаарылга чок Күрүне банкызының ажылдакчыларынга-даа болза, **(залда шимчээшкин)** черле бөлүк ажылдакчыларга даасса чогуур. Банк чүнүң ужурунда силерниң чамдыктарыңарга таарышпайн турарыл, эштер? Банк акшалар санап турар ындыг албан чери, а чамдык кижилер акшаларны санавайн алырын күзеп турар болганда банк кым бир кижилерге таарышпайн турар ышкаш-тыр. Ынчалза-даа ол болдунмас. **(Адыш часкаашкыны).**

Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидер, мергежилдиг тудугжуларның кадрларын тургузар

Тудугга күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн улам ынай өстүрер дугайында айтырыг онза чугула ужур-дузалыг болуп турар. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң чайгылыш чок өзүлдезин хандырар төлээде, хамыктың мурнунда тудугларга ажылды шын организастаар, ажылчын күжүн болгаш механизмнерни эки ажыглаар, чиг-эттиң болгаш материалдарның камналгазын чорудар, мергежилдиг тудугжуларның туруштуг кадрларын тургузар херек. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидери ажылчыннарның ажыл төлевирин, оларның материалдыг чаагай байдалының экижидилгезин база тодарадып турар.

Чөвүлел хуралга санал берген чамдык эштер тудугжуларның ажыл төлевирин өстүрер дугайында айтырыгны тургусканнар. Мээң алган бижиим база-ла ол дугайын чугаалап турар. Моон-биле холбаштыр чамдык тайылбырлар бээри эргежок чугула. Ажыл-төлевириниң өзүлдезин кезээде күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң өзүлдези-биле холбаштырып келгенивис билдингир болгай. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң өзүлдези ажыл төлевириниң өзүлдезин мурнаар ужурлуг. Чүгле ындыг турда бистиң ниитилеливис бүдүрүлгени калбартыр болгаш аңаа үндезилээш улустуң материалдыг чаагай байдалын бедидер төлээде үргүлчүнүң социалистиг чыылдалыг боор болур. Ол болза карачаңгыс шын орук, чүге дээрге бистер ажылчы чоннарның чаагай байдалын бедидерин чүгле бистиң бүгү улус ажыл-агыйывыстың көдүрлүүшкүнүнге үндезилээш чедип ап болур бис. Бар бараанарның база хүүлгеде болгаш чонда бар акшаларның аразында шын деңзигүүрлүү бистиң чуртувуска сагытынар ужурлуг деп чүвени кижи бүрүзү билир херек. Чүгле ынчан валюта туруштуг, бистиң рублививис быжыг болгаш үнелиг болур. Боттуг ажыл төлевири база чүгле ынчан чайгылыш чок үргүлчү өзер апаар. Ынчанмас болза ажыл-херек чоруп бербес.

Ындыг болганда ажылчы чоннарның боттуг ажыл төлевирин бедидерде күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң чайгылыш чок өзүлдезин, ажылчын бүрүзүнге ажылдаашкынның өзүлдезин хандырары эргежок чугула.

Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидер талазы-биле ажыл-херек бисте кандыг болуп турарыл?

Партияның XIX съездизиниң директиваларын ёзугаар бешки беш чылда күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү үлетпүрге барык 50 хуу болгаш тудуушкунга — 55 хуу кылдыр, ооң-биле кады боттуг ажыл төлевири 35 хуудан эвээш эвес өзер кылдыр көрдүнген.

Дөрт чылдарның дургузунда күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү, үлетпүрге 33 хуу, а тудуушкунга — 32 хуу өскен. Ол-ла үениң иштинде боттуг ажыл төлевири 37 хуу улгаткан, тодаргайлаарга бүгү беш чылда көрдүнген деңнелди шагда ашкан. Ындыг болганда ам ажыл төлевириниң фондузунуң улуг ажыр чарыгдалдыг болуп турарывыс ол ышкажыл. Техниканы ажыглаарында болгаш күш-ажылды организастаарында улуг четпестер үлетпүрде болгаш тудуушкунда барының дугайын ол саннар чугаалап турар-дыр. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн өстүрериниң талазы-биле планнарны күүсетпейн, ведомстволарның, бүдүрүлгелерниң болгаш тудуг организацияларының хөй-хөй удуртукчулары ажылчыннарның болгаш албан хаакчыларның санын көвүдедириниң оруунче кирип турар, ол чорук ажыл төлевириниң фондуларын ажыр чарыгдаар чорукту болдуруп турар.

Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидеринге, а ындыг болганда ажылчыннарның ажылдап алыышкынын бедидеринге-даа кайгамчык хөй курлавырлар тудуушкунда бары экизи-биле билдингир. Ол—тудуг ажылдарын механизастаары, бистиң тудугларывыстың чепсегленгени күчүлүг техниканы шын ажыглаары; ол—тудуушкуннуң индустриалдыг аргаларынче шилчиишкин; ол — ажылчыннарның мергежилин бедидери, чаартыкчыларның мурнакчы дуржулгазын эң эки ажыглаары болгаш бүдүрүлгениң сагылга-чурумун быжыглаары болур.

Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидеринге болгаш ажыл төлевирин өстүреринге кайы хире улуг аргалар барының дугайын хөй-хөй чижектер бүзүредип чугаалап турар. Оларның бирээзи бо-тур. 1954 чылда Москвада туттунган хөй-хөй школа бажыңнарындан ийи школаны — бирээзинге Токмаков кудумчуда туүйбу ханаларлыг школаны болгаш бирээзинге Кутузов слободазында — улуг блоктардан кылган школаны деңнештирип көөрү-биле алыйн. Тудуушкунга хөй ажыл үнгенинде кайы хире ылгалдыг көрүңер. Туүйбу ханалар салырынга, карнизтер, шывыглар, чадалар кылырынга болгаш өрээлдер аразы туглаарынга 7.360 кижи-хүннер чарыгдатынган, а улуг блоктардан кылган бажыңда шак-ла ындыг ажылга — 1.780 кижи-хүннер, азы туүйбудан кылдынган школага чарыгдатынган кижи-хүннерниң санының чүгле 24 хуузу чарыгдатынган. Туүйбудан туткан школага ажылдап турган ажылчынның ортумак ажылдап алыышкыны кижи-хүнге 268 рубль болган турда, а улуг блоктан тудуушкунга ажылдап турган ажылчынның ортумак ажылдап алыышкыны кижи-хүнге — 1.432 рубль, тодаргайлаарга 5,3 катап хөй болган. Туүйбу ханаларлыг школа талазы-биле бүгү ажылдарны барымдаалап алырга кижи-хүнге ажылдап алыышкын 142 рубль, а ийиги школа талазы-биле — 261 рубль, тодаргайлаарга, 1,8 катап хөй болган. Суурга краннарын ажыглаазын алырга: бирги школаның тудуушкунунга 314 машина-ээлчег, а ийиги школанынга — 164 машина-ээлчег азы 54 хуу чарыгдатынган. Бистиң күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн өстүрер болгаш ажыл төлевирин бедидер курлавырларывыс мында салдынган-дыр, эштер!

Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидериниң эң чугула негелделериниң бирээзи болза, ажылчыннарны специализастаары, оларның мергежилин бедидери болур. Ол айтырыг туруштуг ажылчын кадрларны тургузарының сорулгазы-биле чарылбас холбаалыг. Тудугларда ажылчын күштүң үнүүчел-кирипчел чоруу шыдажыр аргажок улуг. Оон ужуру болза хөй-хөй

(Төнчүзү 3-кү арында).

Эш Н. С. Хрущевтуң чугаазының төнчүзү

тудугларда чаа ажылчыннарның өөредиринин болур-чогуурү-биле организаставаанында болуп турар. Кандыг-даа мергежил чок колхозчу кижи тудугга чедип келирге ону янзы-бүрү ажыл кылыр ажылчын кылдыр киир санап каары билдингир болгай. Ам чүү боор, ол кижи янзы-бүрү ажыл кылып ажылдап чоруп турарга ооң ажылдаашкыны-даа багай, тускай эртеми-даа чок, ажылдап алышкыны-даа бедик эвес болур. Оон ол боданып эгелээр, а аңаа эштери чедип келгеш: дыңнап көр, сен бо ажылыңны каапкап, заводче чорувут, аңаа чартык чыл эрткен соонда-ла мергежилдиг болуп, разрядты, а квартираны-даа ап болур болгай сен деп чугаалаар. Оон ол көрүп-көрүп, боданып-боданып, ам чоруптар, а заводка чартык чыл эрткен соонда мергежилди ап, тудуг шөлүнге турганынга көөрде ийи-үш катап хөйнү ажылдап ап турар апаар. Шын бе? **(Олуттан: Шын деп үннер).** Мергежилдиг ажылчыннар — экскаваторщиктер, чолаачылар, бетончиктер, эптекчилер, дашчылар тудуглардан чорбайн турар. Олар мергежилдиг болгаш боттарының тускай эртемниин зайы-биле ажылдап, ажылдаашкынның нормаларын күүседип, багай эвес ажылдап ап турарлар.

Бир эвес тудугжу бүрүзүнүң кандыг-бир профессияны эки шиңгээдип алырынга дузалаар, ооң техниканы бедик бүдүрүкчүлүг ажыглап билир мергежилдиг ажылчын болуп алырынга дузалаар чүве болза, ынчан ол бодунуң хереэнге ынакшып, «Тудугжу мен!» деп чоргаарланыышкын-биле медеглээр ийик. Бисте чаа ажылчыннар дугайында тудугларда ам-даа шоолуг сагыш салбайн турары харааданчыг-дыр. Совет Эвилелинде ажыл чокталыышкын чок, ынчангаш ажылчынның ажылга кирип алырында кандыг-даа бергедээшкин чок. Ажылчыннарны тудугга быжыглаар төлээде, оларны өөредир, оларның кандыг-бир профессияны шиңгээдип алырынга дузалаар херек.

Ооң-биле чергелештир ажыл төлевирин чурумчударынче улуг кичээнгейни салыры чугаажок, эштер. Барык ведомство бүрүзүнде хөй-хөй тарифтиг четки ажылдап турары чогумчалыы ол бе ынчаш. Санал бергеннер ол дугайын чөп чугааладылар. Янзы-бүрү ведомстволарда ажылдап турар тудугжуларның күш-ажыл төлевирин чурумчудар дугайында саналдарны деткиири чугула. Чаңгыс хоорайда ажылдап турар, чаңгыс-аай тускай эртемниг болгаш мергежилдиг тудугжулар чүгле янзы-бүрү төлевирлиг, янзы-бүрү ведомстволарның тудугларынга ажылдап турар болганының ужурундан янзы-бүрү төлевирни ап турар шак ол таарымча чок байдалды чайладыр херек. Ол чоруктуң ужуру оон ынай куржаг системазы дээр чамдык зоналарның онзагай байдалдарын барымдалаар, күш-ажыл төлевириниң [illegible] доктаатынган системазындан хөй-хөй ажыл-агыйжыларның аткаарлап турар апарганындан база болуп чадавас чоор он. Бо талазы-биле херекке профэвилелдери база чогуур идепкейин илеретпейн турар деп чугаалаар херек.

Ажыл-агый болгаш профэвилел организациялары тудугларда күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн өстүреринге болгаш ажылчын бүрүзүнге ажылдап алышкынны көвүдедиринге идиг бээри-биле оларда бар материалдыг аргаларны эң шын ажыглаар хүлээлгелиг. Ол болза бистиң тудуушкунувустуң улам-на күчүлүг көдүрлүүшкүнүн, боттуг ажыл төлевириниң өзүлдезин, тудугжуларның амыдырал деңнелиниң, оларның материалдыг болгаш культурлуг чаагай байдалының чайгылыш чок бедиишкинин хандырар.

Тудугжуларның мергежилдиг, туруштуг кадрларын тургузарының айтырыын ортумак болгаш дээди звенонуң тускай эртемниглериниң белеткели чокка чедиишкинниг шиитпирлеп болбас. Ам бистер тускай эртемниглер белеткээринге шаандакызынга көөрде деңнелге чок артык таарымчалыг байдалдарлыг бис. Ажылчын тудугжуларның бүгү массаларының ниити эртем талазы-биле деңнели дыка бедээн. Ажылчыннарның ортузундан кайгамчыктыг организакчыларның кадрлары дешшип, тудуушкуннуң индустриалдыг аргаларын шиңгээдип алган тускай эртемниглер өзүп турар. Мурнакчы техника-биле чепсеглетинген хөй-хөй тудуглар тускай эртемниг тудугжуларны белеткээр талазы-биле эки школа болур болгаш болур-даа ужурлуг.

Ам чуртта он чыл школазын дооскаш, дээди өөредилге черинге баарының орнунга бүдүрүлгеже чоруп турар аныяк кижилер дыка хөй. Ол чүүлдүг болгаш черле ындыг болур-даа. Аныяктарга курстарны организастап, оларга мергежилди берип, оларның иштинден ортумак, харын оон туржук дээди звенонуң тускай эртемниглериниң кадрларын белеткээр херек деп чугаалаар ийик мен.

Бүдүрүлгеден хоорулдурбайн тускай эртемниглерниң кадрларын белеткээриниң хереэн экижидериниң талазы-биле ажылды шуптувус кылыр ужурлуг бис. Черле чүгле ортумак эвес, харын дээди тускай эртемнерниң заочный болгаш кежээки өөредилге черлериниң ажылын калбартырынче болгаш экижидеринче улуг кичээнгейни салыр чугула. Ол чорук бистиң улус ажыл-агыйынга улуг ажык-дузаны бээр. Бир эвес Дээди өөредилгениң министерствозу дээди өөредилге черлериниң бирги курзунга чеже студентилер хүлээп алдынып турарыл база дээди өөредилге черлерин чеже кижи доозуп үнүп турарыл деп анализти ам кылыр болза, дээди школадан үнүп чоруушкун дыка улуг деп чүвеге ол бүзүрээр ийик. Оон аңгыда дээди өөредилге черлерин доосканнар боттарының тускай эртемнериниң зайы-биле ажылдап турары ырак-та-да шупту эвес. Бир эвес ынчаар чугаалап болур болза, чамдык дээди өөредилге черлеринде ажыктыг чорудулганың коэффициентизи бедик эвес.

Өске талазында, дээди болгаш ортумак өөредилге черлери азы улуг заводтарның чанында туруп турар оларның салбырлары бүдүрүлгеден хоорулга чокка белеткетинген болгаш бодунуң бүдүрүлгезинде ажылдап үргүлчүлеп турар тускай эртемниглерниң бедик мергежилдиг кадрларын база берип турар. Чижээлээрге, Сталин аттыг Автозаводта бодунуң институду бар. Ында бүдүрүлгеден хоорулбайн хөй-хөй ажылчыннар өөренип турарлар. Аңаа ажылчын коллективтен студентилерни эки шилип ап турар. Ажылчын кижи заводка келгеш бодунуң бүдүрүлгезинге болгаш бодунуң профессиязынга ынак болур. Ол ортумак эртемниг болгаш кежээки курстарже, училищеже азы кежээки институтче туралыы-биле барып өөренип, оларны дооскаш, техник азы инженер атты ап, заводка дагын ажылдап үргүлчүлеп турар. Ылгалы чүл дээрге өөредилгезин аңаа ажылчын азы мастер тургаш эгелээш, ону дооскаш мастер, техник азы инженер, а харын-даа цех начальниги болу бээр, чүгле ол ышкажыл.

Туруп турар ортумак болгаш дээди өөредилге черлеринге тускай эртемниглерни белеткээриниң хереэн экижидери-биле чергелештир бистер тудугларда ажылдап, инженер-техниктиг ажылдакчыларның хүлээлгезин күүседип база тудугларны болгаш участоктарны удуртуп турар практиктерниң иштинден тускай эртемниглерни белеткээр чорукту калбартырывыс чугула. Ол категорияның ажылдакчыларын белеткээрин бүдүрүлгеден хоорук-даа, хоорук эвес-даа организастаза чогуур. Тускай эртемниглерни бүдүрүлгеден хоорулдурбайн белеткээри элээн үр-даа болур, ынчалза-даа ол арга бодунуң артык шынарларлыг, чүге дээрге дээди өөредилге черин бүдүрүлгеден хоорулбайн дооскан кижи ажыл-херекти хандыр билир болгаш практика талазы-биле улуг дуржулгалыг болур. Эртемниң болгаш бүдүрүлгениң билиглери-биле байыттынган дуржулга-биле мерген угаан киирген хөй-хөй инженерлер сөөлгү шылгалданы дужаагаш, бүдүрүлгени дидими-биле башкарып шыдаар. **(Адыш часкаашкыны).** Дээди өөредилге черлерин шуут өөренип тура дооскан кижилер нургулайында эки билиглерлиг болур, ынчалза-даа оларның бүдүрүлгени өөрениринге, эргежок чугула практиктиг дуржулганы мөөңнеп алырынга үе херек.

Чурттуң тудуушкун хереэн, ооң индустриализациязын улам ыңай экижидериниң сорулгалары партия, ажыл-агый, профэвилел болгаш комсомол организацияларының мурнунга тудугжу кадрлар-биле бүгү ажылды үндезини-биле экижидериниң негелдезин көдүрүп үндүрүп турар. Тудугжулар болза чуртка улуг, чугула амыдыралчы ажыл-херекти күүседип турар. Бистиң хүлээлгевис—оларны сагыш салыышкыны-биле болгаш кичээнгей-биле хүрээлээри болур. Ол чүл дээрге тудугжуларның өзүп турар негелделерин хандыр билип, улам доллур хандырары, оларның чуртталга-амыдырал байдалдарын экижидери, масса-политиктиг болгаш культура-кижизидилгелиг ажылды эң эки организастаары, планнарны доллур болгаш ажыр күүседири дээш, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидери дээш тудугжуларның ортузунга социалистиг чарышты улам-на калбартыры болур.

ны хайныктырар база ол талазы-биле дузалаар херек. **(Адыш часкаашкыны).** А көдээге тудуушкунну чедиишкинниг бүрүнгаарлазын дээш көдээ тудугга тудуг материалдарын бүдүрерин экижидер херек.

Ол сорулгалар-биле республика болгаш область органнары боттарының тудуг материалдарының чер-чер үлетпүрүн хөгжүдери эргежок чугула. Ол чер-чер үлетпүрү чүгле тууйбу бүдүреринге даяныр эвес, харын кол нуруузунда цемент бүдүрүп үндүреринге даяныр ужурлуг. Цемент заводтарын эвилел болгаш республика организациялары база тудары чугула. Ынчаарда чурт көдээ тудуушкуннуң хереглелдеринге чарыгдап болур хөй цементилиг болур.

Улустуң хереглел чүүлдерин бүдүреринин калбартыр талазы-биле улуг ажыл бистиң чуртувуста чорутунуп турар. Хөй-хөй кижилер улустуң хереглел бараанналы кылдыр чүгле сапогтар, костюм, тон болгаш бажың иштиниң өске-даа чүүлдерин санап турар. А чуртталга бажыңнарын тударынга херектиг материалдар улустуң хереглел чүүлдери болбас чүве бе? Чуртталга бажыңнарынга тудуг материалдары база-ла улустуң хереглелиниң эң эргежок чугула чүүлдери болур.

Цемент, шифер, черепица болгаш өске-даа тудуг материалдарын көдээ районга садары-биле бүдүрерин бүгү хемчеглер-биле хөгжүдер херек. Эптеп алыр кезектерни болгаш көдээ ажыл-агыйга херектиг янзы-бүрү конструкцияларны база эвээш каъттарлыг бажыңнарны колхозтарда, суурларда болгаш хоорай кыдыгларында тудугга белеткеп бээрин калбаа-биле организастаар, ажылчы чоннарга оларны садар херек. Ол чорук күрүнеге-даа, чонга-даа ажыктыг.

Тудуг материалдарының бүдүрүлгезин улгаттырып база оларны суурларже чорудуп тургаш, бистиң көдээвистиң, болгаш суурларывыстың чаартылгазын дыка дүргедедир бис, оларны чараш, каракка өөрүнчүг болгаш кижиниң амыдыралын каастап турар кылыр бис. **(Адыш часкаашкыны).**

Адак сөөлүнде кинотеатрлар тудуунуң дугайын чугаалаза чогуур. Хоорайларда, ылаңгыя көдээ суурларда кинотеатрлар бисте ам-даа чедишпес. Хөй кинотеатрларны тудар, киноларны хөйнү болгаш эки шынарлыг кылдыр үндүрер херек. Ол—улустуң культуразын улам ыңай көдүреринге, совет кижилерниң сагыш-сеткил өзүлдезинге улуг, ажыктыг херек болур.

* * *

Эштер! Совет күрүнениң күчү-шыдалы чыл келген тудум-на өзүп турар. Бистиң чуртувустуң улус ажыл-агыйы дүрген темпилер-биле хөгжүп, улустуң чаагай чоруу болгаш культуразы чайгылыш чок бедип турар. Ол болза, Коммунистиг партияның шын, ленинчи политиказының түңнели болур. Бистиң бүгү чедиишкиннеривис—совет улустуң быжыг, сырый каттышканының, коммунизмниң улуг хереэнге ооң бердингениниң тодаргай херечизи болур.

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының тиилээниниң сөөлүнде эрткен 37 чылдар иштинде бистиң чуртувус хаанныг ёзунуң үезинде хожудангай чурт турганындан мурнакчы күчүлүг социалистиг күрүне болу берген. Бистиң улузувустуң төөгүлүг тиилелгелери делегейни шуут-ла кайгаткан. Ол болза, совет тургузугнуң канчаар-даа аажок улуг артык куштуунуң түңнели болур.

Улуг Ленин бистиң Коммунистиг партиявысты тургускан, революстуг сетиржип алышкыннарга ону каннап быжыктырган болгаш коммунистиг тургузуушкуннуң улуг хереэнче эдерткен. А партияның соо-биле бүгү улус чорупкан. Ам делегейде улуг күрүне болур Совет Эвилелиниң күчү-шыдалын бүгү делегей хүлээп көрүп турар, империалистер безин ону хүлээп көөр ужурга таварышкан. Совет улус ону Коммунистиг партияның шылгатынган удуртулгазы-биле чедип алган. Ол болза Маркс—Энгельс—Ленин—Сталинның идеяларының боттанганының түңнели. **(Диңмиттиг, үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыны).**

Бистиң чедиишкиннеривиске даянып алгаш, аар үлетпүрнү моон соңгаар-даа бүгү талалыг хөгжүдүп тургаш, бистиң Төрээн чуртувустуң күчү-шыдалын могаг чокка быжыдар, улус ажыл-агыйын улам ыңай көдүрер дээш улустуң чаагай чоруун бедидер дээш демисежир бис. Коммунистиг тургузуушкуннуң талазы-биле ол улуг тургузукчу ажылга канчаар-даа аажок улуг роль тудугжуларның хөй санныг армиязынга онаажыр.

Эштер! Чедиишкинниг болуп эрткен бистиң бо чөвүлел хуралывыска хөй-хөй шын саналдар киирген. Олар шупту улуг сонуурганчыг болгаш улуг үнелиг болуп турарлар. Совет Эвилелиниң бүгү областарында муң-муң тудугжулар ол саналдар-биле, бар болуп турар эки дуржулга-биле таныжарлар. Бистиң тудугжуларывыс боттарының мурнунда туруп турар сорулгаларны эки билип турар. Совет күрүнениң индустриалдыг күчү-шыдалын могаг-шылаг чок быжыглаар, чуртка эки шынарлыг хөй чуртталга бажыңнарын болгаш тудугларны бээр төлээде, үлетпүр бүдүрүлгелерин тудар талазы-биле ажылды экижидер изиг күзел оларда бар дээрзин чөвүлел хурал көргүскен.

Бир эвес бис бо чөвүлел хуралга чугаалап турган бүгү эки дуржулганы байыдар база киирген саналдарны боттандырар дээш, мурнакчы аргаларны болгаш методтарны шиңгээдири дээш болур-чогууру-биле ажылдаар болзувусса, бир эвес четпестерни узуткаар дээш шиитпирлиг демисежир болзувусса, ынчаарда акша-хөреңгилерниң болгаш материалдарның улуг камналгазын алыр бис, акша-хөреңгилерниң улуг эргилделиг болурун чедип алыр бис, тудуушкуннуң темпизин дүргедедир база ооң шынарын экижидер бис.

Тудуг хереэниң талазы-биле Күрүне комитединиң даргазы эш Соколовка, бүгү министерстволарның, ылаңгыя тудуг министерстволарының министрлеринге чөвүлел хуралдың материалдарын болгаш шупту саналдарны өөренип көөрүн дагзыры эргежок чугула. Ол ышкаш санал берип шыдавайн барган эштер боттарының саналдарының тезистерин бээрин дилээр херек, оларны база өөренип көөр херек. Чөвүлел хуралдың бүгү материалдарын түңнеп, тодаргай хемчеглерни ажылдап кылыр херек. Ол саналдарны үш бөлүктерге чарза чогуур боор: бирги бөлүк — бүгү чуртка чорудары эргежок чугула саналдар, ийиги бөлүк—эвилел министерстволары боттандырар ужурлуг саналдар, үшкү бөлүк — эвилелдешкен республикаларга болгаш областарга хамааржыр саналдар. Ол саналдарны боттандырары дээш чогуур хыналданы тургузар херек.

Тудугнуң мурнакчы аргаларын болгаш методтарын түңнээринге болгаш нептерединге кол кичээнгей салыры чугула. **(Адыш часкаашкыны).**

Чер-черге болгаш аңгы-аңгы министерстволар зайы-биле ындыг чөвүлел хуралдарны чорудар болза эки болур ийик. Ол чөвүлел хуралдарга ылаңгыя индустриалдыг методтарны шиңгээдир талазы-биле мурнакчы дуржулганы түңнээр, «аштап арыглаар» деп чугаалаары ышкаш, бистиң бүгү четпестеривисти шүгүмчүлээр, бодунуң эжиниң аарыг хаварынга кортуш чок шаап халдаар херек. Ол чорук чаа, канчаар-даа аажок хөй курлавырларны болгаш аргаларны дилеп тыварынга база оларны бистиң ниити хереэвиске бараан болур кылдыр тургузарынга дузалаар.

Тудугжулар, архитекторлар, конструкторлар, тудуг материалдарының, тудуг болгаш орук машина тудуунуң үлетпүрүнүң, төлевилел болгаш эртем-шинчилел организацияларының ажылдакчылары оларга партияның болгаш чазактың хүлээткени сорулгаларны алдарлыы-биле күүседир, бистиң тудуушкунувустуң деңнелин, темпилерин база шынарын улам бедик көдүрер, заводтарны, шахталарны, электростанцияларны болгаш фабрикаларны ажыглалга дүрген киирер, чуртталга бажыңнарын, школаларны, эмнелге черлерни чиик чарыгдалдыг, эң эки болгаш эң чараш кылдыр тудар дээрзинге бүзүрелимни илеретпишаан, бодумнуң саналымны доозуп тур мен, эштер. Тудугжуларның дараазындагы чөвүлел хуралынга ужурашкыже чедир. Силерге чаа-чаа чедиишкиннерни күзеп тур бис, эштер! **(Диңмиттиг, үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыны. Шупту туруп келген).**

Орук болгаш көдээ тудуг дугайында каш сагындырыглар

Эштер! Орук болгаш көдээ тудуг дугайында каш сагындырыглар кылырын чөпшээрээп көрүңер. Бистиң канчаар-даа аажок улуг делгемнерлиг чуртувуска эки оруктарның кайы хире чугулазының дугайын маңаа чугаалаан-даа хереэ чок.

Цемент-бетон кылыглыг оруктар тудуун хөгжүдери бисте чугула. Ол дээрге эң эки оруктар болур. **(Адыш часкаашкыны).** Асфальтылаан орук дээрге он чылга кылган орук болур, цемент-бетон орук дээрге чүс чылга кылган орук болур. Бетондан орук тудар төлээде, цемент үлетпүрүнүң хөгжүлдезин барымдалаар ужурлуг бис. Чиик чарыгдалдыг тудар хире ындыг бай эвес бис деп чугаалаар боор чүве болгай. Улуг чарыгдалдыг азы эки, капиталдыг тудуп алыр болзуңза—кажан тутканыңны безин уттуптар сен! **(Адыш часкаашкыны).**

Колхозтарга, совхозтарга, машина-трактор станцияларынга бүдүрүлге бажыңнары болгаш чуртталга бажыңнары тудар талазы-биле, а ол ышкаш тараа шыгжаар черлер тудуп тургузар талазы-биле улуг ажылдар чорудары эргежок чугула. Маңаа бис база-ла эптеп алыр демир-бетонну база блоктуг тудуушкунну калбаа-биле ажыглаарының оруу-биле чоруур ужурлуг бис. Чижээ, МТС-ке блоктуг, а ол ышкаш каркастыг тудугну чорудуп болур. Ынчаарда чер-черниң тудуг материалдарын калбаа-биле ажыглаар херек. Блокту ракушечниктен, чугай-даштан, тууйбудан, самандан кылып ап болур. Чер-черниң бүгү бар аргаларын болгаш материалдарын тудугга бараан болур кылдыр тургузар херек.

Чер-черниң тудуг материалдарын ажыглаарынга инициатива ам-даа эвээш илеретинип турар. Көдээ тудуушкунга эки материалдарның бирээзи болза, хыргыыш болур. Украинаның болгаш өске-даа республикаларның элээн хөй районнарынга хыргыыштан бажыңнарны шагдан тура-ла тудуп келген. Ол кончуг эки материал: ирвес, чылыг үндүрбес эки шынарлыг. Ынчалзажок ону ам-даа багай ажыглап турар. Каркастыг тудуушкуннуң ханаларынга, өрээлдер аразының ханаларынга болгаш кырындан дуглаар чүүлдерге хереглээр «Стромит» деп плитаны ыяш чоңгузундан, савандан, хыргыыштан кылыр херек. Хыргыыш болгаш саван плиталарны база бүдүрер херек.

Бо чылдың чазынында партияның Астрахань обкомунуң секретары эш Ганенко меңээ чедип келгеш, обласка ыяш материалдары бээрин улгаттырарын диледи. Ында ыяш чогу билдингир. Ыяш биске эң чугула тудугларга херектиг болуп турары база билдингир.

Ынчан мен эш Ганенкога мынча дидим:

—Силерниң областа кайгамчык эки хыргыыш үнүп турар-дыр. Ол дээрге тудуг материалы эвес, алдын-дыр.

—Ийе, хыргыыш бисте бар-ла.

—Хыргыыштан ооң чадаарда хөй каажазы тудуп болбас чүве бе? Ол хоорай галаарга хыргыыштан эки материал тывылбас эвес чүве бе?

Эш Ганенко ооң-биле чөпшээрешкен кижи чүве. Ол чугааның сөөлүнде хөй үе эрткен-даа болза, херек ындыг-ла эки эвес болуп арткан.

Кончуг хөй хыргыыш Казахстанда бар—чуртта үнүп турар бүгү хыргыыштың 70 хуузу ында. Казахстанда кур черлер шиңгээдип ап турар районнарга чоруп тургаш, республиканың удуртукчулары-биле бис хыргыышты ажыглаар дугайын чугаалашкан бис. Эштер Пономаренко, Брежнев, Тайбеков болгаш Казахстанның өске-даа удуртукчулары хыргыыштан плиталар бүдүрерин билир тускай эртемниг кижилерни тып алган болгаш хыргыышты ажыглап тургаш көдээ ажыл-агый тудугларын кылырынче кирипкеннер.

Узбекистанда, Туркменияда болгаш Украинада—Днепрниң унунда, Бугта, Дунайда хөй хыргыыш бар. Хыргыыштан янзы-бүрү көдээ ажыл-агый тудуглары болгаш харын-даа бажың тудуп ап болур, кайгамчык эки эт чүүлдерин кылып болур, ынчалзажок амга чедир-ле ону ёзулуг ажыглавайн турар. Олче кичээнгей салыры эргежок чугула!

Көдээ тудугга чер-черниң эң янзы-бүрү тудуг материалдарын калбаа-биле ажыглаар херек. Бажыңнарны каркас-биле тудуп тура, шывар чүүлдер кылдыр чер-черниң янзы-бүрү материалдарын ажыглап болур. Москвада ыяш ажылдап кылыр Хохловский заводта савандан болгаш чоңгудан доскалар кылырынга хереглээр нарын эвес дериг бар. Ол доскалардан кылган ийи каъттыг хана сооктан эки камгалаарын практика көргүзүп турар. Ындыг дериг бүдүрүлгезин таарыштыр тургузар болгаш көдээ тудугга савандан болгаш чоңгудан кылган доскалар бүдүрүп үндүрерин организастаар херек.

Колхозтар бажыңнарының тудуунга болгаш суурларның, деревняларның, кыштактарның, залдарның чаагайжыдылгазынга шыңгыы кичээнгей салыры чугула. Кажан кижилер ядыы чорда, эки оран-суурну тургузуп алыр, боттарының амыдыралын каастап экижидер арга оларга чок турган. Ам байдал шуут өске. Мурнакчы колхозтар боттарының ажыл-агыйын көдүргениниң түңнелинде хөй орулгаларлыг болгаш колхозчунуң күш-хүнү бедик төлевирлиг апарган. Ынчаарга хөй-хөй колхозчуларның чуртталга бажыңнары ындыг-ла кончуг эвес.

Колхозчуларның өзүп турар культурлуг негелделеринге дүгжүп турар ындыг оран-сууруну тудар херек. Ам үеде чаа бажыңнар тударынга акша-хөреңги хөй-хөй колхозтарда болгаш колхозчуларда бар, ынчалза-даа эргежок чугула тудуг материалдарын чедиштир бүдүрүп үндүрбейн турарындан оларны садып ап шыдавайн турар.

Ындыг байдалды өскертир төлээде боданып көрээлиңер, эштер. Аргазы бар колхозтарда болгаш колхозчулар аргалыг-ла болза хөй бүдүрүлге тудугларын, культура-амыдырал бажыңнарын болгаш [illegible]

Колхозчулар ортузунга масса-политиктиг ажылды күштелдирер

Чөөн-Хемчик районнуң Калинин аттыг колхозунуң партия эге организациязы (секретары эш Шагдыр) колхозчулар ортузунга партийжи-политиктиг ажылды багай тургускан. Ында агитколлектив план чок ажылдап турар. Сөөлгү үеде колхозчулар ортузунга агитас-массалыг ажылдар чорбастаан. Агитаторлар колхозчулар ортузунга солун номчулгаларын болгаш беседаларны чорутпайн турар.

Партия эге организациязының хана солуну үнмейн келген. Солуннар болгаш журналдар чагыкчыларга чогуур үезинде четпейн турар. Почтачы эш Дары-Сенди почтаны Жданов аттыг колхозтан неделяда 2 удаа алыр тургаш, 2—3 неделя дургузунда албайн турар.

Политбөлгүмнерни организастап тургускан болза-даа, оларның ажылы ам-даа экиживээн. Политбөлгүмнерни доктаамал ажылдадыр дугайында ында партия эге организациязы кандыг-даа хемчег албайн келген. Көдээ интеллигенция-биле ажылды багай тургускан. Интеллигентилерниң политиктиг өөредилгезин организаставаан. Колхозта кино көргүзүглери ховар болуп турар.

Ол колхозтуң партия эге организациязының ажылын экижидеринче, колхозчулар ортузунга масса-политиктиг ажылды күштелдиреринче СЭКП райкому сагыш салза чогуур.

Д. СЮРЮН-ООЛ.

Профэвилел бөлүүнүң отчёт-соңгулдалыг хуралы

Барыын-Хемчик районнуң улус судуунуң болгаш прокуратура коллективиниң чанында күрүне албан черлериниң ажылдакчыларының профэвилел бөлүүнүң отчёт-соңгулдалыг хуралы болуп эрткен.

Профэвилел бөлүү отчёттуг үениң иштинде ажылчын, албан хаакчыларның ортузунга культур-массалыг болгаш полит-кижизидилгелиг ажылдарны чугаар чорудуп келгенин отчёт-соңгулдалыг хурал демдеглээн. Профэвилелдиң хүрээлеңинге 5 кижини кирип алган. Профэвилел кежигүннери хөй-ниитиниң ажылдарынга идепкейлиг киржип келгеннер. Профэвилел бөлүү колхозтарга шеф ажылдарын организастаарынга идепкейлиг киржип турган. Ылаңгыя Барлыктың улуг бугазын-казарынга ийи удаа, Ворошилов аттыг колхозтуң часкы тарылгазынга дөрт удаа шеф дузаламчызын көргүскеннер. Ол ышкаш күскү тараа, сиген ажаап алышкынның ажылдарынга коллективтиң кежигүннери идепкейлиг киришкеннер.

Полит-массалыг ажыл коллективте багай эвес чоруп турар. «Социалистиг хоойлужудулга дээш» деп хана солун эрткен чылын 7 удаа үнген. Коллектив 1955 чылдың солуннар болгаш журналдар чагылгазының планын ажыр күүсеткен.

Ооң-биле кады профэвилел бөлүүнүң ажылында улуг четпестер барын отчёттуг соңгулда хуралы илереткен. Ылаңгыя профэвилел кежигүннериниң политиктиг өөредилгезин организастаарын профэвилел бөлүү сонуургаваан. Коллективте ам-даа 6 профэвилел кежигүннери кайда-даа өөренмейн турар.

Илерээн четпестерни узуткаарынче угланган тодаргай саналдарын ол отчёт-соңгулдалыг хуралга профэвилел кежигүннери берген.

А. ТАРААЧЫ.

Колхозта комсомол ажылы

Бии-Хем районнуң Ленин аттыг көдээ ажыл-агый артелинде комсомол эге организациязы (секретары эш Шишигина) аныяктар ортузунга полит-массалыг ажылды организастыг чорудуп турар.

Комсомолдуң политбөлгүмүн 2 бөлүк кылдыр организастаан. Бөлгүмнерниң кичээлдери доктаамал эртип турар болгаш пропагандистер Климонов, Ондар олар кичээлдерге эки белеткелдиг кээп, оларны бедик деңнелге эрттирип турарлар.

Аныяктарның инициативазы-биле ырының, танцының, хылдыг музыканың бөлгүмнерин организастап тургускан болгаш оларны мергежилдиг удуртукчулар-биле хандырган.

Колхозтуң фермаларында ажылдап турар аныяктар ортузунга ажыл чорудары-биле Тарлыг-Аксында фермада бөлүкке эш Сундакты, Малиновкада бөлүкке эш Анайны томуйлаан. Аныяктарның массалыг кежээлерин үргүлчү организастап турар болгаш аныяктар янзы-бүрү темаларга лекцияларны дыңнап турар.

О. ЧАМЫЯН.

Кино көөрүн күзеп турар

Чаа-Хөл районнуң «Тиилелге» көдээ ажыл-агый артелинге 1954 чылдың июль айдан бээр кино үнмээн.

РСФСР-ниң Дээди Соведиңге болгаш чер-чер Советтеринге соңгулдаларның белеткелдери хайныышкынныг чоруп турар үеде колхозчу соңгукчуларга кино көргүзүүшкүн-биле үзүктел чокка хандырары районнуң культура килдизинден негеттинип турар.

Х. КЕНДЕН.

Хүндүлел болгаш көргүзүг самбыразы чок

Улуг-Хем районнуң Маленков аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң баштаар чери болгаш ында партия организациязы колхозчу ажылчыларның чедиишкиннерин хүндүлел болгаш көргүзүг самбыраларынга илеретпейн турар.

Хүндүлел болгаш көргүзүг самбыралары чок чүве болганда мурнакчыларны болгаш күш-хүнү үзүп турарларны илередир арга чок. Ынчангаш колхозка хүндүлел болгаш көргүзүг самбыраларын тургузары негеттинип турар.

В. ДАНЧАЙ-ООЛ.

Чоннуң чөптүг негелдези

Барыын-Хемчик районнуң «Кызыл тараачын» көдээ ажыл-агый артели районнуң база бир улуг колхозу, ындыг болза-даа колхозта клуб чок. Кандыгда культура-массалыг ажыл чорудуп турар болгаш кино көргүзүүшкүннери чок болуп турар.

Чоннуң культурлуг дыштаныышкынының кол одаа болур клуб тудуунче Шекпээр суму Соведи болгаш колхоз баштаар черни сагыш салза чогуур.

О. СОЧУТ.

Улус демократиязының чурттарында

ДЕМОКРАТТЫГ ЧУРТТАРНЫҢ УЛУСТАРЫНЫҢ КОРЕЙ УЛУСКА АКЫ-ДУҢМА ДУЗАЛАМЧЫЗЫ

ПХЕНЬЯН. Кореяның төп телеграф агентилелиниң дыңнадып турарын ёзугаар алырга, КУДР-нуң улус ажыл-агыйын катап тургузарының болгаш хөгжүдериниң үш чыл планын боттандырарынга Совет Эвилели болгаш Кыдат Улус Республика-биле кады демократтыг лагерьниң өске-даа чурттары улуг дузаламчыны көргүзүп турар.

Агентилелдиң медээзин ёзугаар алырга, эрткен чылын Польшадан КУДР-же дыка хөй санныг тудуг материалдары болгаш машиналар, ооң иштинде паровоз-септелге мастерскаяларынга болгаш хөмүр даш шахталарынга херектиг дериглер, а ол ышкаш калбак херегледиң хөй-хөй барааннары келген.

Чехословакиядан үлетпүрнүң янзы-бүрү дериглери, ылаңгыя электромоторлар, компрессорлар, экскаваторлар, шимчедикчилер болгаш өске-даа чүүлдер алдынган.

Герман Демократтыг Республикага дизель моторлар болгаш полиграфия комбинадының заводунуң тудуунга херектиг материалдарны, чүс-чүс механика станоктарын, тракторларны, сеялкаларны, андазыннары болгаш кедээ ажыл-агыйның өске-даа чепсек-херекселдерин, чүс-чүс муң метр хөвең-саазын кылыглыг пөстерни, медицина препараттарын чорудкан.

Эрткен чылын Венгр Улус Республикадан дыка хөй паровозтар, харылзаа дериглери, конвейерлер, токарь станоктары, өрүмнээр машиналар, а ол ышкаш калбак херегледиң хөй санныг барааннары келген.

Корей Улус-Демократтыг Республикага улуг дузаламчыны Румыния, Болгария, Албания болгаш МАР чедирген. 1954 чылдың планының чедиишкинниг күүсетинген чоруунга ол чурттарның тускай өртемниглериниң көргүзүп турары техниктиг дузаламчы база дыка дузалаан.

Улус демократтыг чурттарның улустарының КУДР-га көргүзүп турар улуг дузаламчызы корей улусту национал экономиканы катап тургузарын болгаш хөгжүдерин боттандырарының херээнге күш-ажылчы эрес-дидим чорукче улам-на хей-ат киирип турар деп Кореяның төп телеграф агентилели айтып турар.

КУР-НУҢ ХӨМҮР ДАШ ҮЛЕТПҮРҮНҮҢ ЧЕДИИШКИНИ

ПЕКИН. Бирги беш чылдың ийиги чылы —эрткен 1954 чылда кыдат дагжылар, хөмүр даш шахталарының тудугжулары, хөмүр даштың чаа черлерин дилеп тывыкчылар бүдүрүлгечи улуг чедиишкиннерни чедип алганнар.

«Гунженьжибао» солуннуң дыңнадып турарын ёзугаар алырга, Кыдат Улус Республиканың шахтёрлары хөмүр даш тывыжының күрүне планын хуусаазындан 18 хонук эрте күүсеткеннер. Чамдык районнарга 9 чаа шахталарны ажыглалга киирген. Чуртта улуг хөмүр даш бассейни болур Фушуньда Лахутайның шахтазын дыка калбарткан. Амгы үеде тудуг ажылдары доозулган болгаш Цзисиде болгаш Шуаньда чаа шахталарның дериглериниң шылгалдазын чорудуп турар. 1954 чылда хөмүр даштыг чаа черлерниң дилеп тывыкчылары 610 муң метр довуракты өрүмнээннер. Чүгле чаа шахталарның тудуушкунунуң районнарынга олар 1.200 миллион тонна курлавырлыг хөмүр даш курлавырларын тыпканнар. Хөмүр даштыг черлер Кыдаттың дыка хөй районнарында, оларның иштинде Цинхай можуда ажыттынган.

БИРГИ КВАРТАЛДЫҢ ПЛАННАРЫНЫҢ ХУУСАА БЕТИНДЕ КҮҮСЕЛДЕЗИ ДЭЭШ ШИМЧЭЭШКИН

ВАРШАВА. Улус-демократтыг Польшаның ажылчы чоннары алды чыл планының сөөлгү чылынче кирип, бирги кварталдың планнарын хуусаа бетинде күүседири дээш социалистиг чарышты калбартып турар.

«Бытом» шахтаның дагжылары квартал планын март 29-ка чедир күүседип болгаш он-он муң тонна хөмүр дашты немей бээр деп шиитпирлээннер.

Ченстохова Болеслав Берут аттыг металлургия комбинадының ажылчыннары чүс-чүс коллективтиг болгаш тус-тузунда хүлээлгелерни алганнар. Ол комбинаттың каң эзилдирикчилери бирги кварталдың дургузунда 300 хире шалыпкын болгаш 200 хире дүрген эзилдириглерни кылыр деп шиитпирлээннер. Доменщиктер пландан ажыр 300 ажыг тонна шойну бээр деп хүлээнгеннер. Прокатчыктар планга немелде кылдыр 1100 тонна прокатты бээрлер.

«Май 1», Сталин аттыг металлургия заводтары, пөс-таавы, машина тудуушкун, химия болгаш үлетпүрнүң өске-даа бүдүрүлгелериниң коллективтери ол ышкаш чаа хүлээлгелерни боттарынга алганнар.

1955 чылда Польшага кедээ ажыл-агый машиналарының бүдүрүлгези 1954 чылдың деңнелинден 20 хуу өзер, чамдык чаа машиналарны шиңгээдип алган турар.

ПРАГАДА В. И. ЛЕНИННИҢ МУЗЕЙИ ЛЕНИННИҢ ХҮННЕРИНИҢ БҮДҮҮЗҮНДЕ

ПРАГА. Россияның социал-демократтыг ажылчын партиязының төөгүлүг Прага конференциязының 1912 чылда болуп эрткени бажыңда ажыттынган Прагада В. И. Ленинниң музейи Ленинниң хүннеринге белеткенип турар. Ол хүннерде номчуур лекцияларның болгаш беседаларның тематиктиг планын музей ажылдап кылган. Чехословакияның аныяктар эвилелиниң кежигүннеринге В. И. Ленинниң амыдыралының болгаш революстуг ажыл чорудулгазының дугайында беседаларның тускай бөлүүн музей организастап турар.

Ленинниң хүннеринде музейниң делгелге залдары чамдык материалдар-биле, ооң иштинде Чехословакияга революстуг ажылчын шимчээшкининге Октябрьның социалистиг Улуг революциязының салдарын көргүзүп турар чаа экспонаттар-биле долдунган турар.

1955 ЧЫЛДА БОЛГАРИЯНЫҢ УЛУС АЖЫЛ-АГЫЙЫНЫҢ ХӨГЖҮЛДЕЗИНИҢ ПЛАНЫ

СОФИЯ. Болгарияның Улус Республиказының Улустуң хуралының президиуму 1955 чылда чурттуң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң күрүне планының дугайында чарлыкты үндүрген.

Электроэнергияның, хөмүр даш, руда тывыжын, металлдар болгаш улустуң хереглел чүүлдерин бүдүрериниң улам ындыг өзүлдезин хандырары-биле үлетпүрге капитал салыышкыны план ёзугаар 1954 чылдың деңнелинден 21,8 хуу улгадыр.

Кедээ ажыл-агыйга капитал салыышкыны 45,8 хуу, культура-амыдырал тудуушкунунга 10,2 хуу улгадыр. План болза, электроэнергия бүдүрүлгезиниң 15,5 хуу, хөмүр даштың 15,7 хуу, станоктарның 13,5 хуу, кожулдалыг комбайннарның 95,4 хуу, трактор андазыннарының 90,8 хуу, хөвең-саазын кылыглыг пөстерниң 6 хуу, ногаа консерваларының 19,8 хуу өзерин көрүп турар.

План ёзугаар кедээ ажыл-агый продукциязы (1939 чылдагы өртектер-биле) 21,7 хуу улгадыр.

БОЛГАРИЯ БИЛЕ КУДР-НУҢ АРАЗЫНДА КУЛЬТУРЛУГ ХАРЫЛЗААЛАР

ПХЕНЬЯН. Корей Улус-Демократтыг Республикага Болгарияның Улустуң армиязының ыры болгаш пляска ансамблиниң оюн көргүзүглери доозулган. Ансамбль Пхеньянга, Кэсонга, Канга болгаш чурттуң өске-даа хоорайларынга 20 ажыг концерттерни көргүскен. Кореяның ажылчы чоннары найыралдыг болгар улустуң уран-чүүлү-биле улуг сонуургалдыг танышкан. Ансамбльдиң ниити ыры, хөгжүмү болгаш ыраажылары болгар улустуң ырларын, а ол ышкаш совет болгаш корей композиторларның ырларын күүсеткеннер. Ансамбльдиң танцы бөлүүнүң болгар болгаш корей танцыларны күүсеткенинге көрүкчүлер изиг-биле ужурашканнар.

Болгар аалчылар КУДР-нуң хоорайларының болгаш суурларының катап тургузуушкуну-биле танышканнар, күш-ажылдың мурнакчылары-биле, республикаларның литература болгаш уран-чүүлдер ажылдакчылары-биле чугаалашканнар. (СЭТА).

Болгарияда национал орулганың өзүлдези

СОФИЯ. Улус ажыл-агыйының бүгү талалыг көдүрлүүшкүнү Болгар Улус Республиканың национал орулгазының дүрген өзүлдезин хандырган деп Болгарияның телеграф агентилели дыңнаткан. Ниитизи-биле бирги беш чылдың дургузунда ол 53 хуу улгаткан.

Национал орулганың дөрттүң үжү ажылчы чоннарның амыдыралчы хереглелдеринге шууд барып турар, а арткан кезиин күрүне чаа фабрикалар болгаш заводтар тудуушкунунга, социал-культура хемчеглеринге болгаш күрүнениң өске-даа ниити хереглелдеринге чарыгдап турар. (СЭТА).

Кыдаттың энергетика үлетпүрүнүң чедиишкиннери

ПЕКИН, январь 6. Чурттуң социалистиг индустриализациязының планын боттандырарынга эрткен чылда Кыдат улус улуг чедиишкиннерни чедип алган. 1954 чылда ажыглалга кирген чаа заводтарның болгаш фабрикаларның хөмүр даш шахталарының болгаш өске-даа бүдүрүлгелериниң хереглелин бүрүн хандырып шыдаан Кыдаттың энергетика үлетпүрү оңза улуг чедиишкиннерни чедип алган. Эрткен чылдың дургузунда чаа 17 электри станциялары тудуп берген, ооң ачызы-биле чурттуң ниити энергетиктиг күчүзү 16 хуудан хөй өскен. Чаа тудугларның иштинде Чунциңде, Тайюаньда, Фушунда, Фусиньде болгаш Таньцзиньде электри станциялары эң-не улуг күштүг болуп турар.

Эрткен чылын Соңгу-Чөөн Кыдатка болгаш чурттуң өске-даа районнарынга электри дамчыдылгазының бедик вольтталыг шугумнарын тудуп тургускан. Электри станцияларының ажылдакчылары күрүне планында көрдүнгенинден 5,4 хуу хөй электри күжүн берген. Электри күжүнүң киловатт-шак бүрүзүнүң бот-үнези планга удур 6,38 хуу чиигээн. (СЭТА).

КУДР-нуң кедээ ажыл-агыйының чедиишкиннери

ПХЕНЬЯН, январь 8. Эрткен чылда КУДР-нуң тараачыннары улуг чедиишкиннерни чедип алган. Кореяның Төп телеграф агентилелиниң (ЦТАК) медээзи биле алырга, 1953 чыл-биле дөмейлээрге 1954 чылда кедээ ажыл-агый культураларының ниити продукциязы 108,7 хуу болуп турар. Тарылганың ниити шөлү барык 42 муң гектар көвүдээн.

(СЭТА).

Кыдатта металлургия үлетпүрүнүң хөгжүлдези

ПЕКИН. «Гунженьжибао» солуннуң дыңнадып турарын ёзугаар алырга, 1954 чылда Кыдатка шой бүдүрүлгези 1953 чылдың деңнелинден 37,8 хуу, каң эзилдирилгези— 22 хуу улгаткан. Чыл дургузунда кыдат металлургтар продукцияның чүс ажыг чаа хевирлерин, ооң иштинде сорттуг прокаттың тускай кылгай каңнарының бүдүрүлгезин шиңгээдип алган.

Бүдүрүлгениң дүрген өзүлдези чаа күчүлерни ажыглалга киирген[и]ниң ачызы-биле болгаш техниктиг чаартылгаларның база ажылчыннарның чогаадыкчы инициативтиг чоруунуң ачызында чедип алдынган. Четче эвес медээлер ёзугаар алырга, Кыдаттың металлургия үлетпүрүнүң ажылчыннары эрткен чылдың чүгле 10 айларының дургузунда 30 муң чогаадыкчы саналдарны киирген, оларны боттандырганындан 88 муң 700 миллион юаньны (акша) камнап алган.

1954 чылда Кыдатка металлургия үлетпүрүнүң чүс ажыг тудуглары туттунган, оларның 40-ни ажыглалда кирген. Бо чылын капитал тудуушкунунуң масштабы улам улгадыр. Ам чуртта эң улуг Аньшаньның металлургия заводун калбартырының талазы-биле ажылдар чоруп турар, ол чорук ооң бүдүрүп үндүрер күчүзүн дыка улгаттырар.

Чурттуң чаа металлургия базазы болур Төп-мурнуу Кыдатта улуг металлургия заводунуң тудуушкуну эгелээн.

(СЭТА).

АЛБАНИЯДА МЕРГЕЖИЛДИГ АЖЫЛЧЫННАР БЕЛЕТКЕЛИ

ТИРАНА. Албанияда бедик билиглиг ажылчыннарның саны чылдың-на өзүп турар. Ол херекке улуг рольду күш-ажыл курлавырларының школалары болгаш билиг бедилериниң курстары ойнап турар.

Чуртта күш-ажыл курлавырларының 8 школалары ажылдап турар, олар 3 муң ажыг токарьларны, фрезеровщиктерни, каңнакчыларны, слесарьларны, дашчыларны, дарганнарны белеткеп үндүрген. Фабрикалар, заводтар, рудниктер, шахталар чанында хөй санныг курстарда муң-муң ажылчыннар өөренип турарлар.

Чижээ, эрткен чылын Ноябрь 8 аттыг чигир заводунга шак ындыг 11 курстарны тургускан турган. И. В. Сталин аттыг пөс-таавы комбинадынга чылдың-на 1200 эр, херээжен ажылчыннар курстарны доозуп турарлар.

Сөөлгү алды чылдың дургузунда бүдүрүлге курстарын 70 муң ажыг кижи доозуп үнген. Дагдан каскан чүүлдерни ажылдап кылыр болгаш ындыг чүүлдерни тывар үлетпүрге, а ол ышкаш үс-тывыш кооперациязынга 33 муң, тудугга 14 муң, транспортка 7 муң кижи билиин бедиткен.

1955 чылда план ёзугаар күш-ажыл курлавырларының школалары, билиг бедилериниң курстары болгаш техникумнар бедик билиглиг 8300 ажыг ажылчыннарны болгаш техниктерни белеткеп үндүрер.

(СЭТА).

Ким Ир Сенниң шилиндек чогаалдарының бирги тому парлатынып үнген

ПХЕНЬЯН. Пхеньян радиозунуң дыңнадып турарын ёзугаар алырга, Кореяның Күш-ажыл партиязының ном үндүрер парлалга чери Ким Ир Сенниң шилиндек чогаалдарының бирги томун парлап үндүрген. Ол томда маршал Ким Ир Сенниң 1945 чылдан 1948 чылга чедир илеткелдерин болгаш чугааларын киирген.

(СЭТА).

Австрияда ажыл чоктарның өзүлдези

ВЕНА. Австрияның социал хандырылга министерствозунуң дыңнадып турары болза, 1954 чылдың декабрьның төнчүзүнде Австрияда ажыл чоктарның саны ол-ла чылдың ноябрь төнчүзү-биле дөмейлээрге 65 муң кижи көвүдээн. Тудуг, металл болбаазырадып ажылдаар, пөс-таавы болгаш ыяш болбаазырадып кылыр үлетпүрде ажыл чоктар хөйү-биле өзүп турар. (СЭТА).

Совет-афганистан садыг дугуржулгазын Афганистанның сенады бадылаан

КАРАЧИ, январь 5. Карачи радиозунуң дыңнадыы-биле алырга эрткен чылдың декабрь 5-те Кабулга ат салдынган совет-афганистан садыг дугуржулгазын Афганистанның сенады күштүг болдуруп бадылаан.

(СЭТА).

КНО-НУҢ ЧИҢГИНЕ СЕКРЕТАРЫ ХАММАРШЕЛЬДИНИҢ ПЕКИНДЕ БАРГАНЫ

ПЕКИН, январь 5. Пекин радиозунуң дыңнадып турары болза, бөгүн хүндүс КНО-нуң чиңгине секретары Хаммаршельди Пекинге чедип келген.

(СЭТА).

Хаммаршельдини Чжоу Энь-лайның хүлээп алганы

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң дыңнадып турарын ёзугаар алырга, январь 5-те күрүне чөвүлелиниң премьери Чжоу Энь-лай КНО-нуң чиңгине секретары Хаммаршельдини хүлээп алган.

(СЭТА).

АКШ-тың конгрезиниң 84-кү чыылдазының бирги сессиязының ажыттынганы

ВАШИНГТОН, январь 5. Бөгүн АКШ-тың конгрезиниң 84-кү чыылдазының бирги сессиязы ажыттынган.

Эрткен чылдың ноябрь 2-де болуп эрткен соңгулдаларның түңнелинде, демократтыг партия конгресстиң ийи палаталарынга, саны хөй эвес болза-даа, бодунуң хыналдазын тургузар аргалыг болган.

Демократтар ийи палаталарга хөй кезии болуп алгаштың конгресстиң комиссияларының составын доктаадыр, ол комиссияларның даргаларын томуйлаар болгаш оларны дамчыштыр хоойлу төлевилелдерин таарыштырар, ынчаарга республиканчыларның кандидады болуп президентиге соңгуттурган Эйзенхауэрниң чазаазының конгресске бадыладыры-биле киирер хоойлу чогаадылгазының программазынга өскерилгелер киирер эргелиг болуп турар. Ынчангаш чазактың хоойлу чогаадылгазының программазын конгресске бадылаары демократтарның болгаш республиканчыларның аразында харылзаалар канчаар тургустунар болур ооң хамааржыр бир янзылыг байдал тургустунуп турар.

Эйзенхауэрниң чазааның программазы январьның дургузунда президентиниң конгрессче чорудар ужурлуг 8 чагаазынга чугаалатынган турар. Америк парлалганың дыңнадыы-биле алырга, конгресс бирги ээлчегде лондон болгаш париж дугуржулгаларын күштүг болдуруп бадылаар дугайында айтырыгны, мурнуу-чөөн Азияга шериг блогунуң дугайында керээни, чоокта чаа АКШ-биле чанкайшичи бөлүктүң аразында чарган керээни; чепсектиг күштерниң курлавырын көвүдедириниң дугайында болгаш даштыкы күрүнелерге «шериг дузаламчызының» программазының дугайында айтырыгларны көөр. Бо айтырыгларны чугаалажыры боттуг чөрүлдээлерни үндүрбес, чүге дээрге даштыкы политика болгаш шериг айтырыгларының талазы-биле чазактың болгаш демократтыг партияның үзел-бодалы каттыжып турар деп Юнайтед Пресс агентилелиниң вашингтон корреспондентизи демдеглеп турар.

Республиканчыларның иштики политиктиг программазының талазы-биле кандыг болуп турарыл дээрге, билип алган хайгааракчыларның бадыткаашкыннары ёзугаар алырга, эрткен чылдың программазы-биле бичии-даа ылгашпайн турар. АКШ-тың күрүне бюджединиң чарыгдалдарының улуг кезии мурнуку хевээр шериг чарыгдалдарынга кирер апаар, чоннуң социал хереглелдеринге чарыгдалдар дыка эвээш түңнүг болуп турар. Үндүрүг онаалдазының бедик деңнелин, депшилгелиг кижилерни ылгаа-биле нетеп-хыпаарын деткиирин мурнуку хевээр артырган.

Республиканчылар биле демократтарның аразында конгресске чөрүлдээлер чүгле боттуг эвес айтырыглар талазы-биле болуп турар дээрзин эрткен үениң дуржулгазы көргүскен. Кол-кол айтырыглар талазы-биле республиканчылар болгаш демократтар хажык чогу-биле кады бүрүн дугуржулгалыг хөделип турар, чүге дээрге оларның кайызының-даа оорғазының артында АКШ-тың монополиялары туруп турар.

(СЭТА).

Канадада ажыл чок чорук

НЬЮ-ЙОРК. Канада агентилериниң дыңнадып турарын ёзугаар алырга, ажыл чок чоруктуң айыылдыг өзүлдезиниң дугайында медээлер чурттуң хөй-хөй үлетпүрлүг хоорайларындан кээп турар.

Канаданың автомобиль үлетпүрүнүң төвү болур Виндзорда хоорайның ажылчыннарының 40 хуузу, Су Сен-Мариде 25 хуузу ажыл чоктарның одуругларында туруп турар. Ванкуверде ажыл чоктарның саны 18 муң кижи чедир өскен, ол болза эрткен чылдың ол-ла үезинден 4 муң кижи хөй болуп турар.

(СЭТА).

Синьхуа агентилели ыраккы чөөн-чүк чурттарынга Рэдфордтуң барганының дугайында

ПЕКИН. Синьхуа агентилелиниң хайгааракчызы Цзян Наньның бижээни болза:

АКШ-тың штабтарының начальниктериниң Каттышкан бөлүүнүң даргазы адмирал Рэдфорд Ыраккы Чөөн-чүкте бодунуң чорууушкунун доозуп турар. Агрессчи дайынче бодунуң кыйгырыг салып турары-биле сураглыг ол америк адмиралдың хөделиишкиннеринге үнелелди ам берип болур.

Азияга хамааржыштыр АКШ-тың политиказы болза, азий чурттарының шериг болгаш экономиктиг күштерин АКШ-тың хыналдазының адаанга тургузарынче угланган деп Рэдфорд Манильге медеглээн. Азияга ооң чорааның сорулгазы болза, ол политиканы улам ындыг шимчедип дөгүдери болур. Янзы-бүрү чурттарга чоруп тургаш, ол ук чурттарның шериг күжүн өөренип көөрүнге болгаш ол чурттарга америк шериг «дузаламчызын» улгаттырар дугайында айтырыгга онза сонуургалды кылган.

Рэдфорд маниль керээзинге ат салган үш-азий чурттары—Пакистанга, Таиландыга болгаш Филиппиннерге, а ол ышкаш маниль керээзин ёзугаар Каттышкан Штаттарның «камгалатырган районнар» деп адап алганы — Камбоджага болгаш Мурнуу Вьетнамга чораан. Ол маниль керээзиниң киржикчилери — чурттарның февральдың ийиги чартыында Бангкокка чыылдырар деп турары чөвүлел хуралынга белеткел ажылдары кылып чорааның ооң ол районнарга ажыл-чорудулгазы көргүзүп турар. Бангкокка болур деп турар чөвүлел хуралга Каттышкан Штаттарның туружу кандыг болурун ол амдыгааштан-на илереткен: ол болза, ук черлерниң шериглерин үгер-боо эъди кылдыр ажыглаар кылдыр тургузары, үргүлчүнүң штабын тургузары, а ол ышкаш Индий-Кыдатка АКШ-тың чаржалажыышкынын күштелдирери болур.

Японияны, Чан Кай-шиниң сатыныкчы бөлүүн болгаш Ли Сын-Манның бөлүүн хаара тудар «Соңгу-Чөөн Азияның камгалал эвилелин» тургузары дээш хөделип турарын Рэдфорд боду-ла элээн каш медеглелдеринге чугаалаан. Азияга Рэдфордтуң амгы чорааның кол сорулгаларының бирээзи болза, ол блокту тургузарын дүргедедири болгаш ону маниль керээзиниң блогу-биле харылзаштырары, ынчангаш боо-чепсектиг агрессияның системазын тургузары болур дээрзи тодаргай.

Рэдфорд кыдат улуска кончуг өжээнниг болуп турары эки билдингир. Бодунуң амгы чорууушкунунуң үезинде ооң чораан районнары болза чогум-на КУР-ну долгандыр туруп турар чурттар болур. Ол черле таварылга эвес. Ол Кыдатка удур айыылдыг байдалды болгаш дайын одаан тургузар идея-биле соруг кирдинген. Мурнуу Вьетнамга баргаш ол Нго Динь Дьемниң бөлүүнүң шериг күштерин быжыглаарының болгаш Женева дугуржулгаларын бүрүн боттандырарын үзериниң планының дугайында Коллинс-биле чөвүлелдешкен. Тайваньга Рэдфорд биле Чан Кай-шиниң сатыныкчы бөлүү америк-чанкайшичи керээниң дузазы-биле Кыдатка удур дайынның айыылын күштелдирериниң аргаларын чугаалажып көргеннер. Тайваньга Рэдфордтуң келгениниң сөөлүнде америк шериг чөвүлекчилериниң бөлүүнүң удуртукчузу генерал Чейз бодунуң чагыртканнарынга мынча деп медеглээн: 1955 чыл «солун чыл болурун аазап турар». Ассошиэйтед Пресс агентилели ону мынчаар тайылбырлаан, чүл дээрге Кыдатка удур, ооң девискээринче үргүлчүнүң халдаашкыннарын кылып тургаш дыка «соруг кирген» дайынны чорудар айтыышкынны АКШ чанкайшичи бөлүкке бээр.

Америк чепсектиг күштер тодаргай эвес үениң иштинде Мурнуу Кореяны ээлеп алыр деп Рэдфорд айыткан, ооң чугаазы-биле алырга, ол чорук америк планнарны боттандырарынга амыдыралчы чугула стратегтиг ужур-дузалыг болгаш корей айтырыгны таарыштырарынга мурнундаазы ышкаш шаптыктаар.

АКШ-тың агрессчи бөлүктери Чөөн-чүкке боо-чепсектиг агрессияның системазын организастаарын күштелдирип турар болгаш ооң-биле кады ындыг янзылыг системаны Барыын чүкте калбартып турарын Рэдфордтуң чорууушкуну көргүзүп турар. Рэдфордтуң сорулгазы болза, Азияга бүстүп дужуушкунну болдурары, тайбыңның зоназының калбарарынга шаптыктаары, дайын атмосферазын тургузары, шериг бузаалаашкынның калбартыры болгаш Кыдатка кыжанылгны күштелдирери болур. Ол бүгү «баш бурунгаар сагындырыглыг дайын» болгаш «чагдынчак харыы согуг» деп адаар, олар дээрге Рэдфордтуң туржуп турары чүүлге үндезин белеткээр сорулга-биле чорутунуп турар. Дайынның америк политиказының курсун эдереринче азий улустарны албадаар төлээде, Рэдфорд Сеулга атомнуг үймээзиниң дугайын безин чулчураан. Ынчалза-даа ам, кажан Каттышкан Штаттар атомнуг чепсекке бодунуң тергииделин чидиргенде, арын-нүүр чок атомнуг үймээн кымны-даа коргудуп шыдавас.

Азияның тайбынга ынакшылдыг өске улустары-биле кады кыдат улус Рэдфордтуң болгаш аңаа дөмейлерниң чимзениишкиннерин серемчилелдиг көөр болгаш Азияга база бүгү делегейге тайбыңны хандырар дээш шиитпирлиг демисежир.

(СЭТА).

Рэдфордтуң Токиога чорааны

ШАНХАЙ. Япониядан радио-биле дыңнатканын ёзугаар алырга, «Ортааңы, Чоокку болгаш Ыраккы Чөөн-чүктүң чурттарынга хыналдалыг чорууушкун» кылып чоруур АКШ-тың штабтарының начальниктериниң Каттышкан бөлүүнүң даргазы Рэдфорд сөөлгү ийи хүннер иштинде Токиога турган, аңаа «шериг характерлиг» чугаалажыышкыннар чорудкан. Рэдфорд Японияның даштыкы херектер министри Сигемицу, а ол ышкаш Японияның национал камгалал эргелелиниң начальниги Омура болгаш өске-даа япон үстүкү шериг баштыңнары-биле ужурашкан.

«Нью-Йорк таймс» солуннуң Токиода корреспондентизиниң медээлеп турары-биле алырга, айыттынган чугаалажыышкыннар «Японияның чепсектиг күштериниң калбартырының планнарынга» хамааржып турган. Корреспондентиниң чугаалары-биле алырга, бо чылын япон чадаг шериглерниң дайынчы составын 22500 кижи, шериг-далай күштериниң—5 муң болгаш шериг-агаар күштериниң—6500 кижи чедир улгаттырарын көрүп турар планнар дугайында чугаа болган. Оон аңгыда өре кылдыр АКШ-тан 200 ажыг самолёттарны, ооң иштинде амгы үениң реактивтиг 75 хыдыкчы самолёттарын болгаш ийи эсминец-биле кады шериг-далай корабльдерин немей Япония алырының дугайында айтырыг көрдүнген деп солун медеглээн.

Япон бюджетке аар-берге чүъктешкин болур чуртта турар америк шериглерге чарыгдалды кызырарын Япония чедип алыр деп турары база Рэдфорд биле япон баштыңнарның аразында чугаалажыышкыннарның чүүлү болган. Юнайтед Пресс агентилелиниң медеглелин ёзугаар алырга, япон чазак ол шериглерге чарыгдалдарның япон үлүүн чылда 150 миллион доллар турганындан 100 миллион доллар кылдыр кызырарын оралдажып турар.

Токиога чорааның үезинде Рэдфорд КНО-нуң Чөөн-чүкте шериглериниң командылакчызы генерал Хэлл-биле, АКШ-тың ыраккы-чөөн-чүкте ужар-чүүл күштериниң командылакчызы генерал Патриджей-биле болгаш Японияга америк чепсектиг күштерниң командылалының өске-даа төлээлекчилери-биле чажыт чөвүлел хуралдар кылган деп медээлеп турар.

(СЭТА).

Империалистерниң Индонезияда чимзениишкиннери

ДЖАКАРТА. АКШ, Англия болгаш Голландия Индонезияның иштики херектеринге киржилгезиниң дугайын, ылаңгыя, «Дар-уль-Исламның» чепсегленген дээрбечи бөлүүн боо-чепсек-биле хандырар, оларның-биле доктаамал харылзаа тудар дугайында дыңнадыгларны парлалга чарлаарын үргүлчүлеп турар. Сөөлгү үеде Яваның барыын талакы эриинче даштыкының шериг корабльдери каш удаа эртип турганын дыңнадып турар.

«Дар-уль-Исламның» дээрбечи бөлүктери-биле АКШ-тың, Англияның болгаш Голландияның харылзаалыг болуп турары үрегдекчи чоруктарның идепкейлиг ийи организакчылары — голландылар Шмидт болгаш Юнбслагер оларны Джакартада судтап турарындан илереэн. Яваның болгаш Суматраның янзы-бүрү районнарында дээрбечи бөлүкке боо-чепсек чедирип бээринге америк болгаш англи самолеттар он-он катап киржип турганын херечилер көргүскен. «Стандард вакуум ойл компани» деп америк компания база-ла боо-чепсек чедирип бээринге киржип турган.

Джакартада америк элчин чери Индонезияга үрегдекчи чоруктар кылыры-биле тускай акша-хөреңгилерни үндүрүп берип турганын херечилерниң бирээзи өчээн. Херечилерниң чугаалаары-биле алырга Индонезияда англи элчин чери «Дар-уль-Исламның» үрегдекчи үүлгедиглерин база-ла акшаландырып турар.

(СЭТА.

Редактор Д. О. БЕГЗИ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың № 3, ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторнуң 3—62, редакторнуң оралакчызының 3—68, партийжи амыдырал, пропаганда болгаш агитация, кедээ ажыл-агый, культура болгаш амыдырал килдистериниң болгаш бухгалтерияның—3—65, харысалгалыг секретарының 4—98, иштики информация, чагаа, үлетпүр транспорт килдистериниң —3—88.

ТС—01509.

Культура эргелелиниң типографиязы